

GRAFIKAI SZEMLE

XXI. ÉVF. 8. SZ. 1911 AUGUSZTUS. HAVI
FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK
SZÁMÁRA. SZERKESZTŐ: WANKO
VILMOS. A MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSZOK ÉS ROKONSZAKMA-
BELIEK SZAKKÖRÉNEK KIADÁSA.
MEGJELENIK MINDEN HÓNAPBAN

GRAFIKAI SZEMLE

XXI. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1911 AUGUSZTUS HÓ

NYOLCADIK SZÁM

És most lássunk a munkához!

A forró nyári napoknak immár vége felé vagyunk és elkövetkezik a hűvösebb őszi idő, amely az intenzivebb munka kezdetét jelzi az emberi társadalom minden rétegében.

Szeptember elsejével a Szakkörben is megindul az erőteljes munkálkodás, melynek célja: a szakmai tudásnak a legszélesebb körben való terjesztése és fejlesztése s ezzel kapcsolatban a Szakkör naggyá és hatalmassá tétele; különösen pedig vidéki szervezetének megalapozása és megalapítása.

Mily dicső célok és feladatok!

De mennyi lelkesedés és önzetlen áldozatkészség szükséges ahhoz, hogy a Szakkör vezetőségének tagjai e feladatokat sikeresen megoldhassák és tisztségeik elfogadásával vállalt erkölcsi kötelezettségeiknek megfelelhessenek?!

Reméljük, hogy vezetőségünk tagjai nincsenek hiján a sikeres munkálkodás eme biztosítékainak; s bátran állíthatjuk azt is, hogy tudatában vannak felelőségüknek, melylyel a megbízóiknak tartoznak s éppen azért nem kételkedünk, hogy a most következő őszi és téli időben vezetőségünk oly működést fog kifejteni, mely áldáshozó lesz a magyar nyomdászásra nézve, s oly intézményeket és alkotásokat fog létesíteni, melyeknek a Szakkör fénykorának hajnalhasadását kell jelenteniük.

E nyár folyamán kissé pihentünk, kezdődjék hát a munka! Körünk vezetősége mellett oly szaktársak csoportosulnak, akik annyi tudással rendelkeznek, hogy a fenti kívánalmaknak teljes mértékben megfelelhessenek. Csak férfias akaraterő szükséges még ahhoz, hogy bennük s tehetségeikben ne csalódjunk.

Lássuk tehát azokat a feladatokat, melyek legelsősorban és feltétlenül megoldásra várnak.

Ilyenek: az őszi szaktanfolyamok rendezése, a tervbevett rendszeres és gyakorlati irányú szaktanfolyamok szervezésének előkészítése s ezzel kapcsolatban a kísérleti nyomda berendezése, a Grafikai Szemle nivójának emelése és fejlesztése, fővárosi és vidéki nyomtatványkiállítások rendezése felolvasó és vitaülésekkel kapcsolatban, rendszeres (tanfolyamszerű) előadássorozatok előkészítése a vidéki nagyobb városokban és a kör vidéki helyi csoportjainak alapszabályszerű szervezése.

Ezek volnának ama sürgős feladatok, melyeknek megvalósítása szoros összefüggésben van a Szakkör létérdekével, *de amelyeknek megalkotásához korántsem elegendő vezetőségünk tagjainak lelkesedése és ügybuzgósága, ellenben elkerülhetetlenül szükséges, hogy működésükben a szaktársak lelkesítő és odaadó támogatásban részesítsék.*

Tehát ismételten a szaktársakhoz fordulunk: támogassanak bennünket működésünkben olyan szeretettel, amilyen szeretettel és rajongással viseltetünk mi is céljaink iránt.

A Szakkörnek talán sohasem volt még nagyobb szüksége a szaktársak támogatására, mint most, amikor oly célok megvalósítása előtt áll, melyeknek jótékony nevelő hatását a magyar nyomdászok legszélesebb rétegeivel óhajtja éreztetni, egyrészt, hogy a hazai nyomdászati nivóját a távoli nyugati nyomdaiparának magas színvonalára emelje, másrészt, hogy a szaktársak —

SZAKKÖRI HIREK.

Felhívás a vidéki szaktársakhoz! A folyó évi szeptember hó 15-étől kezdődő időben, 1912. év április hó végéig bezárólag, rendezendő vidéki nyomtatványkiállítások tekintetében tájékozódni óhajtván, felhívjuk a vidéki városok szakköri tagjait, illetőleg az ottani helyi pénztáros szaktársakat, hogy — amennyiben nyomtatványkiállítások rendezését óhajtják — ebbeli kérésüket folyó évi október hó 1-ig körünk elnökségének (VIII. kerület, Conti-utca 4) okvetlenül jeltessék be. Eme bejelentésekre annál inkább van szükségünk, mert a legtöbb esetben megtörténik, hogy a tagtársak az utolsó pillanatban egyszerre több városból és egy időpontra kérik a kiállítások rendezését, úgy, hogy ilyen esetben felesleges és kellemetlen zavart okozhatnak nekünk és a kiállítás rendezés és kifogástalan előkészítését is lehetlenné teszik. Szaktanfolyamszerű előadássorozatoknak rendezése vagy esetleg kisebbszzerű szaktanfolyamok szervezése minden nagyobb városban sikerrel járna, miért is ajánlatos, hogy e kérdéssel a tagtársak foglalkozzanak. Az ilyen előadássorozatok avagy tanfolyamok szervezése nem sok akadályba ütközik, feltéve, hogy a szaktársakban megvan a kellő ambíció és tudásvágy. Ilyenek rendezésében a Szakkör szívesen — és kötelelességszerűen — közreműködik s szükség esetén a tervet is a legapróbb részletekig kidolgozza, felolvasási anyagot ad s az intézményt anyagilag is támogatja. Anyagi támogatást egyébként a hivatalos köröktől (városi tanács vagy kereskedelmi és iparkamara) is lehet kérelmezni. Legjobbnak véljük, ha a helyi pénztárosok a fenti ügyekben a tagokat egy taggyűlésre hívják egybe s ott határozzák el, mikor óhajtának nyomtatványkiállítást rendezni és megvan-e annak a lehetősége, hogy városukban tanfolyamok vagy előadássorozatok lennének szervezhetőek. Az ez ügyben hozott határozatokat azután terjesszék elő körünk vezetőségénél. — Itt említjük meg, hogy a nyitri szaktársak már meg is cselekedték ezt s tanfolyamok rendezését határozták el.

Latunk bekötési táblájára vonatkozó előjegyzések szeptember 10-ig körünk pénztárosához okvetlenül

beküldendők, hogy a készítendő példányszámról tájékozódhassunk. Ismétellen figyelmeztetjük a tagtársakat erre, mert a jelzett haláridőn túl történő előjegyzéseket figyelembe nem vehetjük.

Aszaktársak figyelmébe ajánljuk a Szakkör pályázatait, melyeknek feltételei lapunk jelen számában, a 188. oldalon olvashatók.

BEKÜLDÖTTEK.

A győri Nitsmann-nyomdából egy csomó nyomtatványt küldött be Wunder József szaktársunk — megbírálás végett. Nem egyszer állapítottuk meg már azt, hogy a vidéki szaktársak egy része alapos tanulmány tárgyává teszi a fővárosból hozzájuk kerülő modern nyomtatványokat, valamint lapunk mellékleteit is. Az előttünk fekvő nyomtatványok készítőjére is áll eme megállapítás, mert munkáin meglátszik, hogy a fővárosi modern nyomtatványok nevelő hatása alatt készültek. Egyszerű és a modern mesterszedés esztétikai elveinek és apróbb szabályainak is minden tekintetben megfelelő sajtótermékek, amelyeknek szemlélésekor örömmel látjuk, hogy a vidéken is kezdenek szabadulni a régibb divatu szedésszabályok nyüge alól. Amidőn még azt is megjegyezzük, hogy Wunder szaktárs — évekkel ezelőtt készült munkáit összehasonlítván a mostaniakkal — mesterszedéscélbeli tehetsége, ízlése és arányérzéke felütő módon fejlődött és finomodott; őszintén óhajtok, hogy a megkezdett ulon lankadatlan igyekezettel tovább haladva, azokat még fokozottabb mértékben fejlessze.

Az ungvári Székely és Illés-féle nyomdában készült nyomtatványokról is csak jót mondhatunk. A munkák szedője egyszerű eszközökkel törekedett a jó hatást elérni, a ebbeli törekvése sikerrel is járt. A nyomtatványok között egyet sem találtunk olyant, amelyiken a díszítés túllengene a jó ízlés által megszabott mértéken. Pedig a nyomda olyan díszítőanyaggal is rendelkezik, amelyből — rendszerint — a vidéki szaktársak a kelletténél többet szoktak egy nyomtatványon felhalmozni. Színezés és nyomtatás tekintetében is dicséretes munkát végzett a nyomtató gépmester; kifogsólni valót éppen csak a háromszínyomatoknál találhatunk. Ezeket meglátszik a vidéki munka, mert színezésük egy kissé nyers, de ennek talán nem annyira a nyomtató az oka, mint a rendelkezésére álló s az ilyenmő munkákhoz nem alkalmas festék.

A SZEDŐGÉPEKRŐL.

A **Typograph-szedőgépgyár** szakközlőnye, a „Mitteilungen des Typograph“ legutóbbi száma részletesen leírja eme szedőgép újabb tökéletesítéseit. Különösen kiemeli, hogy a Typograph 518-féle betűkészlete lehetővé teszi a legmodernebb íráskor

anyagai helyzetük javításáért folytatandó küzdelmükben — a kör intézményei révén szerzett magasabb fokú szaktudásban — hatékony fegyverhez juthassanak.

Nem is hisszük, hogy körünket, magasztos hivatásának teljesítésében, cserben hagynák, mert már a nyár folyamán is tapasztaltuk, hogy a szaktársak — különösen a vidékiek — komolyan látnak hozzá a szakmafejlesztés és szakmai önművelődés nagy munkájához és ehhez körünket segítő társul hívják, de ellenszolgáltatásképpen nagyobb — de még mindig nem kielégítő — számban lépnek be a Szakkörbe.

A szaktársak támogatása azonban nem csak abban domborodjék ki, hogy ők maguk a kör tagjaivá válva, biztosítsák az ideálisan szép feladatok megoldásának anyagi részét, hanem igyekezzenek hivatkozni toborozni eszméinknek, tagokat körünknek, mert ezzel lehetővé teszik, hogy hivatásunknak tökéletesen megfelelhessünk s tagjainkat elszakíthatatlan kötélekkel magunkhoz, illetve a Szakkörhöz fűzhessük.

Lássunk tehát munkához s a szaktársak — remélhetőleg lelkes és lelkesítő — külső támogatásával folytassuk addig, míg zászlónkat, a magyar nyomdászág dicsőségére, diadalra nem visszük!!

A temesvári jubileumi ünnepek.

A temesvári szaktársak folyó évi július hó tizenhatodikán ünnepelelték meg segélyzőegyesületük hatvan éves jubileumát. A szép ünnepegre az ország különböző vidékeiről jöttek küldöttek, hogy élőszóval is üdvözöljék a jubiláló egyesületet.

Az ünnepegre délelőtt 9 órakor az egyesületi helyiségben vette kezdetét, mely zsufoolásig megtelt vendégekkel, szaktársakkal és szaktársnőkkel. Az emlékünnepelelt a „Typographia“ daleylet *Dvoracsek Emil* szaktárs-karnagy vezetése mellett precizen és szabatosan előadott Gutenberg-emplény című dalával nyitotta meg, mire *Gabriel József*, az egyesület elnöke rövid szavakkal üdvözölte a megjelenteket.

„Hatvan év előtt — ugymond — alapítottuk egyesületünket s ma, az alapítás évfordulóján, meg kell emlékeznünk azokról, akik az egyesület alapítását elősegítették. Mindenekelőtt az alapítóról, *Liesecke Sándorról* kell megemlékeznünk. Egy darab kulturát foglal magában ez a hatvan év és ezen kulturamunkában Temesvár összes nyomdászai részesek. A nyomdászok a többi munkásoknak jó példát nyújtottak és mindig azon voltak, hogy az önsegélyezés eszméjét terjesszék.“ Szónok ezután még buzdította a fiatalabb nyomdászokat, hogy dolgozzanak a szervezet érdekében.

Ezután *Pollák Simon*, a Szakkör küldötte emelkedett szólásra és szép beszédben méltatta a temesvári szaktársak ünnepeleltét.

„Bizonyára sokan vannak — ugymond — akik a mai ünnepelelt lekiicsinylik és abban a hiszemben, hogy a mai ünnepelelt felesleges, mert hiszen a temesvári nyomdászok már tiz év előtt ünnepelelték az egyesület ötven éves fennállását. De én, aki tiz év előtt is itt voltam, a mai ünnepelelt — ugymond — ellentétben másokkal, nem tartom feleslegesnek, mert alkalmat nyújt arra, hogy a fiatalabb nemzedéket kötelességeire figyelmeztessük. Már tiz év előtt is a szolidaritást hirdettük. Ma a nyomdászok büszkék lehetnek szervezetükre, azonban arra kell ügyelnünk, hogy szakismeretünket bővítsük. A képzett munkás könnyebben érheti el céljait s ha tapasztalatait bővíti, ha tanul, akkor eredményeket is tud felmutatni. Tanuljunk és akkor boldogulni fogunk.“

Budai Gyula szép és lelkes szavakban az aradi szaktársak üdvözletét tolmácsolta, mig *Kozumplik Ferenc* a lugosi szaktársak nevében üdvözli a jubiláló temesváriakat. *Weltner Gyula* a temesvári szaktanács nevében mondott lelkes üdvözölő beszédet és kérte a temesvári nyomdai munkásokat, hogy a jövőben is legyenek hű katonái a szocialista eszméknek. *Kunst János* szaktárs, a temesvári szakegyesület nevében hosszabb beszédben üdvözli a jubiláló egyesületet és bejelenti, hogy a mai nappal a „Typographia“ daleylet beolvadt a szakegyesület kebelébe, mit a közgyűlés éljenzéssel vett tudomásul.

A „Typographia“ dalegylet ezután még elénekelte a „Dalolj proletár“ című dalt, melynek végeztével felolvasták az üdvözlő leveleket, táviratokat, mire *Gábriel József* elnök a diszgyűlést bezárta.

Az emlékünnepele végeztével az egész ünneplő közönség a város-ház tanácstermébe vonult, a fővárosi nagyobb nyomdák gyönyörű nyomtatvány-kollekcióinak megtekintésére. A nagyszámban megjelent vendégeket, szaktársakat *Gábriel József* elnök üdvözölte, mire *Pollák Simon*, a Szakkör elnöke tartotta meg megnyitó beszédét. Szép és tartalmas beszédében vázolta a budapesti Szakkör intencióit, ama nagy áldozatokat, melyeket a vidéki szaktársak szaktudásának fejlesztése érdekében hoz, hogy ezzel is fokozhassa szervezetünk erősségét. Mert ma már tudott dolog az, hogy minél általánosabb és minél alaposabb valamely szakma munkásainak a szaktudása, annál biztonságosabb alapon nyugszik a szakszervezetük is. A Szakkör vezetősége évek hosszú sora óta nagyszabású szakfejlesztő munkát folytat a szaktársak szakmabeli tudásának gyarapítása céljából és ennek működését támogatni, tagjává válni minden szaktársnak erkölcsi kötelessége. Ezután felhívja *Pavlovsky J. Alajos* szaktársat, a Szakkör alelnökét felolvasásának megtartására. *Pavlovsky J. Alajos* felolvasása mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét és felolvasása végén lelkes elismerésben részesítették kitűnő, tanulságos, mindenre kiterjedő előadásáért.

Ezután a gazdag nyomtatvány-kollekciókból álló kiállítást tekintették meg a vendégek és a szaktársak. Magyarzatokkal és felvilágosítással a Szakkör kiküldöttjei szolgáltak a kiállításon. Igen szép nyomtatvány-kollekciókkal vettek részt a fővárosi nyomdák közül a következők: Világosság, Athenaeum, Fővárosi nyomda, Korvin, Jókai, Pallas, Pátia, Fried és Krakauer és Hornyánszky nyomdák. A temesvári nyomdák közül egyedül *Engel Jenő* nyomdája állított ki modern kiállítású nyomtatványokat. Különös feltűnést keltettek a három- és négyszinnyomatok, meghívók, a nagyszámban kiállított számoló-cédulák, ujság-illusztrációk, könyvek, továbbá *Pavlovsky J. Alajos* szaktárs Mäser- és galván-lemezei.

A Szakkör eme nagyszabású és gyönyörű kiállításával ismételtlen fényes jelét adta annak, hogy költséget és fáradságot nem kimélve, sok áldozattal munkálkodik az ország nyomdászai szaktudásának fejlesztésén, mert aki látta és figyelmesen szemlélte a gazdag nyomtatvány-kollekciókat, azoknak precíz elkészítését úgy szedésben, mint nyomásban, annak el kellett ismernie, hogy eme óriási haladásban és fejlődésben a Szakkör lelkes vezetőinek is része van, mert pályájukat mélyen szerető emberek, kik elismerésre méltó buzgalommal fáradoznak a jó ügy érdekében. Azért a vidék szaktársainak kétszeres kötelességük, hogy a Szakkör intencióit felismerve, fáradságát és áldozatkészségét honorálva, tömegesen lépjenek annak tagjai sorába, hogy ezáltal tagdíjaikkal támogatva, intenzívebben fejthesse ki a szaktudás fejlesztése terén működését.

A kiállítást igen sokan tekintették meg és elismerésüknek adtak kifejezést *dr. Telbisz Károly* udvari tanácsos, polgármester, *Geml József* városi főjegyző, a gyárak igazgatói, kereskedők és iparosok s bizony mindannyian nagy örömet és műelvezetet találtak benne.

Délután a szokásos János-ünnepele tartatott meg. A Polgári Lövéde árnyas kertje zsufoolásig megtelt szórakozni vágyó közönséggel. A „Typographia“ énekelőadásai, valamint a Gutenberg műkedvelő-társaság által előadott „Eljegyzés a regális alatt“, a nyomdászéletből merített életkép élénk tetszést arattak. A multság szép anyagi eredménnyel zárult, mi a Szakegyesület pénztárát gyarapítja.

Igazságtalanok lennünk, ha az ünnepele lezárulása után meg nem emlékeznénk *Engel Jenő* nyomdatulajdonosról, aki az ünnepele nyomtatványait díjtalanul készítette el és a *Gábriel József* által szerkesztett s a jubileum emlékére kiadott emlékfűzet előállításáért is csupán a papír árát fizettette meg, miért is fogadjuk ez uton köszönetünket. Köszönettel tartozunk még azoknak a szaktársaknak is, akik eme nyomtatványok előállításánál — részben munkaidőn túl — közreműködni szivesek voltak.

Bauer Adolf.

használatát. Ennek kapcsán bemutalja legújabb betűkészletének, a Winchester-Kurzivnak, próbálenyomatát is. Ezenkívül ismerteti az öntött sor elvágásához használt kés új tisztítókészülékét, mely a régi és elhanyagolt gépeknél előforduló zavarokat megszünteti. Az ürpótlók (regletta) öntését is egyszerűsítették, úgy hogy egy egyszerű szerkezet alkalmazásával az ürpótlók a rendes betűöntődei kizáróanyaggal, a rendszeres méretek tekintetében, teljesen egyeznek — a fűzetben ott találjuk a Typograph-szedőgép himzésmaticáival szedett Ibsen, Tolsztoj és Gutenberg arcképeket is, természetesen erősen kicsinyítve. A csinosan kiállított fűzet szöveg-résztét a Typograph „Winchester Old Style“ nevű betűmaticáinak segítségével állították elő s szedőgépben szedték a fűzet díszítő anyagát is. A fentemlített újításokra legközelebb még visszatérünk.

KORREKTORI ROVAT.

Germanizmusok. Az a korrektor, aki hivatását nemcsak a „rövid vagy hosszú ortográfia“ körül gyakorolja, hanem belelát az előtte fekvő nyomtatvány szövegének értelmi, valamint tartalmi világába és meg tudja különböztetni a sajtóhibák tömegében rejtőzködő magyartalan szókat és germanizmusokat a helyes magyarsággal alkotott szóktól és képzésektől, az a korrektor nem fog továbbiklani a sorok felett anélkül, hogy felül ne emelkednék a „joganincs“-elméletnek, mert mindenkor meg tudja állapítani, hogy mit lehet, mit szabad és mit kell kijavítani. A legtöbb esetben minden nagyobb *alaki változtatás nélkül*, ugyanannak a szónak csupán magyaros képzése és helyes összetétele állal javíthatja ki a magyartalanságot; ahol pedig németes vagy idegenszerű szólásmódok és rosszul alkalmazott idegenszók miatt értelmetlen szöfűzések vannak, ott csupán a magyar nyelv törvényeinek megfelelő szörendi változtatással, illetve helyes magyaros kifejezéssel javíthatja ki a hibákat. Ezeket a hibákat a hazai kereskedők tulnyomó részben fejletlen magyar nyelvérzékük miatt, a bevezetett német nyelv hatása alatt — tehát akarattuk ellenére — okozák a kéziratban, éppen ezért a korrektor gyomirtó beavatkozásának fontosságát maguk is belátják és az okkal-móddal tett javításokat — kevés kivétellel — mindenkor készségesen helybenhagyják, sőt néha elismerő nyilatkozattal igazolják. (Gyakorlati tapasztalat!) Irányadóul szolgáljon a korrektornak néhány idevonatkozó példa: I. „Eltekint.“ Ez a szó kereskedelmi nyelvünkben gyökeresen meghonosodott és vele a gyakorlatban már mindenféle szólásmód alakult, mint: *eltekintve ettől, attól; eltekintve testi fogyatkozásától, alacsony születésétől; eltekintve, hogy nagyon hanyag; eltekintve vesztésüinktől* slb.; továbbá

rendesen ragozva is: *tekintsünk el ettől; eltekintettek attól, hogy...* stb. A kifejezés magyartalansága szembezőkő: „abgesehen von unserem Verlust“; „sehen wir ab davon“. A magyar korrektor ezekben az esetekben így javít: *nem tekintve azt, hogy...; nem nézve saját veszteségünket; nem véve számba, hogy semmit sem nyertünk vele* stb. — 2. Egy másik szó: „engedélyez”. Ez szabályszerűen képzett szó, de a tőzsdei tudósítások német minta szerint élnek vele. A német például azt írja: „Die Mühlen bewilligen die hohen Preise nicht“. Magyarul tehát szerintök okvetlenül azt kell mondani: „A malmok nem engedélyezték a magas árakat“. Közön-séges ember alig tudja, miről van szó. Hát arról, hogy a malmok drágallották a búzát s a kívánt árat nem adták meg. És itt is a magyar korrektor úgy tudja a dolgot, hogy az eladón a sor engedni, nem a vevőn. Ezt tehát okvetlenül ki kell javítania, mert ha átsiklik felette csupán azért, mert nem „ortográfiai hiba“, úgy hivatását nem töltötte be. — 3. De nézzünk még egy szót: „Elvár.“ Ez az ige is, mint a fentebbi „eltekint“, németes mintára alakult. A kereskedelmi levelek befejező részében sűrűn használt szólásmódok: „becses tudósítását elvárva“; „ujabb megrendeléseit elvárva“; „szíves felvilágosítását elvárva, maradok...“ stb. Semmi kétség benne, hogy az „elvár“ az „erwarten“ visszhangja. A magyarban az „elvár“-nak többféle jelentése van: „elvárok holnapig (de nem tovább)“; „elvárlak (hogy jönni fogsz, amint ígérted)“; „elvárom tőled, hogy uralgy szavadnak“; „elvárom, hogy végre rendezze az ügyet“. A levelezés fentebb mondott kifejezéseiben csak ezt lehet szedni: *várva vagy kérve*; „elvárni“ csak akkor használható, ha valaminek teljesítését enyhébben vagy szigorubban követeljük; pld.: *minthogy már kétszer engedtem halasztást, elvárom, hogy 8 napon belül kifizesse tartozását*. Tehát ennél a szónál is szükséges a korrektor beavatkozása, anélkül, hogy lényeges változást okozna. — 4. Legérdekesebb azonban ez a szó: „eszközöl“. Manapság mindent „eszközölnek“. Az iparosok cégkártyáin a javítások „jutányosan“ (!) eszközöltetnek; a vevők levelekben megrendeléseket eszközölnek; a fedezetet váltóval eszközlik, ennek kifizetését lejárator készpénzzel eszközlik stb. Fentebbi példákban az „eszközöl“ helyett mindig így javít a magyar korrektor: *az iparosok javítómunkát olcsón teljesítenek; a vevők árul rendelnek, megrendelést tesznek; az eladók a megrendelést teljesítik, végrehajlják; az adósok fedezetül vállalt (elfogadványt) adnak; ezt lejárator kifizetik* stb. És ezeknek a hibáknak a kijavításához nem kell sem rendelői beleegyezés vagy engedély, sem jog vagy kötelesség, csak romlatlan magyar nyelvérzék.

Sch. A.

A levélpapír.*

A leggyakrabban használt kereskedelmi nyomtatványok egyike a levélpapír és éppen ezért a legtöbb rendelő különösebb gondot is fordít ennek előállítására, mert az izlésesen előállított levélfej kitünő reklámeszköze az üzletnek. E nyomtatványnál különösen érvényesül az az elv, hogy egy előkelően, izléssel előállított kereskedelmi nyomtatvány — finom és célirányos papiros felhasználásával — a cég gondos és előkelő voltára enged következtetni. Igaz, hogy ezek drágábbak, mint a kevésbé jókivitelű nyomtatványok, de ezek jobban is képviselik az üzlet érdekeit.

Amióta emberek vannak e földön s az irás legkezdetlegesebb eljárása ismeretes, mindig fennállott az a törekvés, hogy az emberek üzeneteiket egymással minél egyszerűbb módon tudathassák, amely törekvés a kultúra fejlődésével mindinkább kiélesedett s ennek hatásaként az üzenetek és tudósítások kicserélési módja mindinkább tökéletesedett. Milyen óriási a fejlődés a multban köbe vésott vagy viasz-táblára irt, váltott lovasküldönccel továbbított levéltől a mai expressz-levélig, vagy talán lehet már beszélni a repülőgép útján továbbított levélről is.

A levél története mindenestre a regekorban vész el. Régi könyvekben olvastam, hogy Diodoros szerint a legöregebb levél Stabroatos indiai királytól ered és Semiramis asszir királynénak volt címezve. De már maga a szentírás is többször tesz említést levelekről; de az újabbkori kutatások szerint Atossza királyné, Cyrus leánya és Xerxes anyja, a levél feltalálója. Annyi bizonyos, hogy először Egyiptomban terjedt el általánosan, nemcsak a nép magas műveltsége, hanem különösen a papiruszkészítés feltalálása miatt. A papiruszcserje törzsének beléből hosszirányban keskeny szalagokat metszettek s párhuzasan egymás mellé rakták. Bizonyos számú szalagra aztán keresztirányban második szalagsort raktak és a Nilus vizénél megnedvesítvén, az így támadt két réteget addig ütötték kalapáccsal, míg iv lett belőle. Ez már a levelezésnek bizonyos fejlett foka volt, eltekintve persze a kézbesítés kezdetleges voltától. Az ókorban levelezésre használták továbbá az egymásra rakott fatáblákat, melyeknek viaszrétegeibe vésék a betűket. A germánok leveleiket a halak fedélcsontra vésék, a perzsák selyemre irták.

A levélformák egyik alakja a spártaiak titkos levele. A levélíró keskeny, fehér szijat csavart a hengerre és a henger hosszában szijra irta üzenetét; az átvevő tehát csak úgy bírta elolvasni a levelet, ha a szijat ugyanazon hengerre csavarta. Ez lehetett bizonyára a tábori postának legrégebb alakja. Sok mindent kieszelték, hogy a levél titka megőriztessék s erre gyakran a legkülönösebb intézkedéseket tettek, amikre persze ma már éppenséggel nincs szükség. Herotodos meséli, hogy néha a rabszolga fejét kopaszra nyirták, fejbőrét teleirták s csak akkor küldték rendeltetése helyére, midőn haja ismét megnőtt. Az illető azután, kinek a hir szólt, újra kopaszra nyirta a rabszolga fejét s így olvasta el a közleményt.

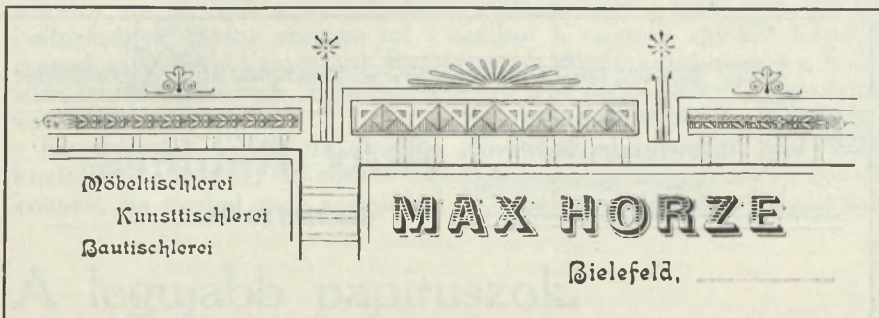
Egy kissé hosszadalmas módja a levélváltásnak, de azon kornak, melyben alkalmazták, bizonyára megfelelt, ami amellet is bizonyít, hogy a kultúra követelménye a gyorsaság, amelyet a mai ideges kulturember mindenképpen fokozni óhajt.

E kis történelmi visszpillantás után elsősorban kell említenem, hogy a mult kereskedelmi nyomtatványain s így levélfejein is, tulzsfolt szöveg helyett mindenkor lehetőleg kevés szöveg volna alkalmazandó, amit — amennyire tehetségünkben áll — a megrendelővel meg kellene értetni. Nagyon helyesen fejtette ki valahol Pudor Henrik dr, hogy üzleti nyomtatványokon ne alkalmazunk sok szöveget; némely üzem a levélfejen az üzem történetét szeretné elhelyeztetni, amely nyomtatványokat ő elég találóan „revolver-levélfejeknek“ nevezett. Szerinte az ily nyomtatvány ne legyen kiabáló, hanem mindenkor kisebb betűnemek alkalmaztassanak. Igaz ugyan, hogy e külön

* Mutatvány Gondos Ignác szaklarsunk „Kereskedelmi nyomtatványok“ címen, a jövő hó folyamán megjelenő könyvéből.

felfogással nem minden rendelő barátokzik meg, nekünk pedig a rendelő kívánságait kell figyelembe vennünk, még ha saját izlésünkön teszünk is erőszakot. Mindenesetre szem előtt tartandó azonban, hogy bár reklámnyomtatványról van szó, mégis lehetőleg ne oly brutális eszközöket használjunk, melyek talán egy jó hirdetésnek megfelelnek. Bár ezt a felfogást sem lehet általánosítani, mert hiszen találkozunk néha munkákkal, amelyekkel a legkompaktabb betűfaj alkalmazása dacára nagyon jó hatást ért el a szedő.

Elemi dolgoknak látszik ugyan annak megemlítése, hogy a levélfejnél — ellenkezőleg néhány más nyomtatványtól — a fősor a név, mely után a helység és utca következik. A többi szöveg pedig ezekhez arányitva alkalmazandó. A multban szokásos volt lehetőleg minden

Möbeltischlerei
Kunsttischlerei
Bautischlerei

MAX HORZE

Bielefeld.

MAX-HORZE-BIELEFELD
MOEBEL-, BAU- UND KUNSTTISCHLEREI

o	MAX-HORZE	o
o	KUNSTTISCHLEREI BAUTISCHLEREI U. MÖBELTISCHLEREI	o
o	BIELEFELD	o
o	TELEFON 2	o

sorot más-más betűfajból szedni, ami az egész kompozícióban bizonyos nyugtalanságot létesített, s a világos és sötét sorok halmozásában keresték a hatást. Ma már ez túlhaladott álláspont s inkább a szöveg összevonása által létrehozott foltokkal érjük el az esztétikai hatást.

Mosolyogva gondolok azokra az óriási „építkezésekre”, amelyeket 1896-ban — a szabad irány fénykorában — Leipzigben én is készítem. Talán nem kéveznek meg érte hazafias érzelmű szaktársaim, ha a német munkákból két 8° levélfejet bemutatok, szembehelyezve ezzel ezeknek modern felfogásban készült megoldását. Annyit mindenesetre első tekintetre el kell ismernünk — dacára annak, hogy a régi példák ma sem mondhatók rosszaknak, csak nem „modernnek” —, hogy a kereskedelmi nyomtatványok előállítási módja a művészet behatása alatt egyszerűbbé vált, aminek talán nem lebecsülendő nagy előnye azok gazdaságos előállítási módja.

Ezen elv valósul meg e szerény munka keretében bemutatott modern példákban, melyeknek bővebb leírását feleslegesnek tartom. Figyelmes

**A BETÜÖNTÖDÉK
LEGUJABB TERMÉKEI**

Uj betüöntödei anyagok ismeretése. *Wilhelm Woellmer*-féle betüöntöde „Admiral” írása az ujjab idök ujjab törekvéseinek szülötte. Korábbi idökben előállított betük a mesterember-tervezö keze alatt elcsenevészedtek, tulfinomodottakká és agyonrajzoltakká váltak s teljesen kivetköztették az egyes írásfajokat karakterükböl. Ezzel szemben az ujjab irányzat eltekint a szerkesztés és kirajzolástól s teljesen a betük írására veti magát s minden finomító csiszolástól eltekint, hogy az íróeszköz karakteröl meg ne fossza az írást. Ez érdeme az „Admiral”-nak, mert hiven tükrözi vissza ez egészséges törekvéseket s nem rontja el a tulságos kirajzolt-ság, annak művészi érdekességét. Jól olvasható kerekded, mérsékeltlen dült betük, melyek épp oly alkalmasak a mindennapi kereskedelmi nyomtatványok előállítására, mint a legszebb és legfinomabb akciden-ciák kivitelére. Az írás szépsége s kellemessége különösen a kisebb fokoknál tünik ki, hol az egyes betük (m, n, e) kisebb fogyatékos-ságai is elenyésznek. A felkövér „Admiral”-t is tizenkét fokban gyártják, s így oly készlet áll a megrendelök rendelkezésére, amelynek kihasználását lelkiismerettel ajánlhatjuk mindenkinek, mert a fenti előnyökhöz felhozható még az is, hogy a kitünö írás lehaszná-lódása ugyszólván a minimális, miután nem kiélezett szélü és így a lekopásnak, elnyomódásoknak kevésbé van kitéve. — *H. Berthold* világhírü betüöntödeje „Presse” elnevezés alatt egy a Woellmer „Admiral”-hoz karakterben közel álló betüujdonsággal örvendeztette meg a könyvnyomtatókat. A „Block” betük népszerűségére és általános elterjedtségére méltán számíthat e minden tekintetben igen sikerülnek mondható betűfaj, miután ugy az antikva jellegüeknél mint kiemelö írás gyanánt, valamint a „Block”-nál kiegészítö írásul igen jól használható s a Woellmer „Admiral”-lal is oly jól keverhető, hogy szinte ajánlkozik beszerzésre azoknak is, akik birják amazt, hogy egy egységes, minden célra alkalmas, értékes betűfaj-sorozat birtokába jussanak — Ugyan-e betüöntöde „Cantate” elnevezés alatt akciden-írást is hoz forgalomba, mely a megtestesült elegancia és finomság s nemcsak, hogy igen jól használható művek és akciden-ciák előállításához, hanem igazolja is a gyár jó hírnevét, melyhez annyi bizalom fűződik, hogy onné csak jöt várhatunk. Erme uj betűfajokat lapunk korábbi számaiban bemutatottuk. — *Scheller & Giesecke* öntödeje „Rözsák és gyöngyök” megjelölés alatt előkelö szépségü diszítö anyagot és hozzávaló ábrákat, címképeket hoz forgalomba, melyek a tipografus számára a művészi dekorálás szem-

pontjából nyereséget jelentenek, s a füzetke tanúságot tesz arról, hogy a benne foglalt anyagok legnagyobb része felhasználható az összes diszjunktívanyagon. Ezen betűöntőde „Salzmann Fraktur”-ja is oly kiválóság, hogy bátran állíthatjuk, hogy az utóbbi évek ily szép gyöngyszerű és graciózus fraktur-betűket nem hoztak még a felszínre. E dekoratív értékű, művek, oklevelek, diazjunktívanyagok stb. előállítására kiválóan alkalmas betűk még talán sokáig konkurrens nélkül fognak állani.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Lemezpapírgyárak egyesülése. Az Österreichische Länderbank egy korlátolt felelősségű társaság alapításán fáradozott, amelyben a kartellhez nem tartozó falemezgyárakat akarta egyesíteni. Törekvéseit siker koronázta, mert — mint értesülünk — az érdekelt gyárak már megegyeztek egymással. A társaság „Ligna Papperfabriken-Gesellschaft m. b. H.” cégcímét fogja viselni.

Uj papírgyár létesítéséről értesítenek Marosvásárhelyről. Ugyanis a székelyföldi körvasut által lehetővé vált az erdélyi gazdag erdőségeknél az eddiginél fokozottabb kihasználása s erre való tekintettel a Marosvásárhelyi ipar és kereskedelmi bank rt. egy papírgyár alapítását határozta el. Az új papírgyár részvénytőkéjét három millió koronára tervezik.

A Vágvölgyi papírgyár rt. igazgatósa a folyó évi július hó 28-ára rendkívüli közgyűlést hívott egybe, amely az eddigi alaptökének hat-százezer koronára való felemelését határozta el.

Felbert Gyula, a Theresienthali papírgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívüli nagyválasztéku nyomó, középanyag, fámelen és amerikai illusztrációs műnyomópapírokat, ugyancsak legfinomabb színes borítékpapírokat, duplexet és kartonokat.

SZAKIRODALOM.

Kereskedelmi Nyomatványok. Lapunkhoz több szaktárs kérdést intézett a fenti című szakkönyv megjelenésének időpontjára vonatkozólag, s többen közülük össze-tévesztették e könyvet a Müller Sándor-féle — hirdették, de meg nem jelent — szakkönyvvel. Ez uton tudatjuk tehát, hogy a „Kereskedelmi Nyomatványok” című és Gondos Ignác szaktárs szerkesztésében és kiadásában megjelenő nyomdászati szakkönyv szeptember hó végén fog megjelenni. A díszes és izlősen kiállításban, 24 melléklettel megjelenő gyakorlati irányu mű a vidéki és kisebb fővárosi nyomdákban dolgozó szaktársaknak praktikus utmutatással fog szolgálni a kisebb kereskedelmi nyomatványok modern kivételére vonatkozólag. — A mellékleteket, egy-kettő kivételével, Kun Mihály szaktárs tervezte.

szemléelő ugyanis felismeri azok technikai előnyeit vagy hátrányait, amit egyébként könyvem összes példáira vonatkoztatok.

A levélpapír formájának milyenségét természetesen a rendelő állapítja meg, hogy milyen módon alkalmazzuk a szöveget, az már inkább reánk vonatkozik, figyelembe véve a rendelőnek azon óhaját, hogy sarokfejet kíván-e, vagy a papír teljes szélességére. Kizártnak tartjuk ugyanis, hogy a rendelővel alaposan megbeszélte dolgok után az izlősen kiállított nyomatvány annak tetszését meg ne nyerve.

Szívesen kiállított levélfejeknél különösen figyelembe kell vennünk — amit különben szintén általánosítanom kell —, hogy elsősorban a soroknak kell érvényesülniök. A díszítésnek mindig alárendelt szerepe van s ennek soha sem szabad a szöveg rovására érvényesülni, mert

Colonialwaaren
Landesprodukte

Max Reuters
Frankfurt am Main,

MAX REUTERS, FRANKFURT AM MAIN

COLONIALWAAREN UND LANDESPRODUKTE

MAX REUTERS **FRANKFURT A. M.**
COLONIALWAAREN **LANDESPRODUKTE**

FRANKFURT a. M.

a tulságosan díszített nyomatvány soha sem szép s ezeken a tulajdonképpen cél, hogy a cég szembetünjön, soha sem érvényesül, hanem mindenkor a sok szín ötlük szemünkbe. Minden díszítés nélkül, pusztán sorokkal is nagyon jó hatást érhetünk el, ha sulyt helyezünk tetszetős és észszerű sorcsoportosításra s ha ily fejet esetleg két színben nyomatunk, nagyon csinos dolgot állíthatunk elő, mely célra a ma használatos dekoratív hatású betűfajok különösen alkalmasak.

A keltezés sora az a levélfejnél, amelyeknek alkalmazása és elhelyezési módja a legtöbb esetben mostohagyerekként kezeltetik s a levélfej tervezésénél teljesen számításon kívül hagyatik. Pedig ez néha, például a dekoratív hatás elérésénél nagyon jó szolgálatot tehet. Rossz szokás, a keltezés soránál a csonka évszám, valamint a kisegítő pontozott vonal alkalmazása. Az évszám minden körülmények között nyugodtabb képet nyer, ha az egyforma; mig ha két szám nyomatva, kettő pedig írva, vagy éppen írógép segélyével van elhelyezve, éppenséggel nem mondható nyugodtnak. A pontozott vonalat pedig szintén az

irógép miatt hagyhatjuk el, mert hiszen könnyebben dolgozik a gépiró, ha nem kell neki a vonalat keresni, amire neki ugy sincs szüksége. Ezek figyelembevételével a keltezés soránál a csonka évszámot s a melléje szedett pontozott vonalat minden lelkiismeretfurdalás nélkül, bátran elhagyhatjuk. Sőt mi több: szerintem a dekoratív hatás kedvéért a keltezés sorát teljesen el is hagyhatjuk, mert hiszen a levél megírásánál nem okoz különösebb fáradságot a helységnév leírása s a levélfej jó hatása kedvéért a rendelő ezt a kis áldozatot meghozhatja.

E közlemény kapcsán a keltezés soránál a szokástól teljesen eltérő módjaival találkozunk s egyikre külön kell figyelmeztetnem. Ez az, ahol a rendes pontozott vonal helyett rasztervonalat alkalmaztunk. Első tekintetre ez talán abszurdnak látszik, pedig nem az. Nagyon sokszor megtörténik a kereskedelmi életben, hogy a levél vagy számla keltezésének fontos szerepe jut s amikor a számok egyikét könnyűszerrel meg lehet hamisítani. Rasztervonal alkalmazása esetén a hamisítás lehetősége annak felismerhetésének lehetősége nélkül lehetetlenné van téve.

Egyébként a többi fejezetekben elmondott alapelvekből sok vonatkozatható a levélfej előállítási módjára is s csak ismétlésekbe bocsátkoznék, ha ezeket más szavakkal itt újból elmondanám. *Gondos Ignác.*

A legujabb papiruszok.

A papircserje vagy tudományos néven *cyperus Papyrus* tulajdonképpen növény, még pedig a palka egyik faja. Régebben Indiában és Egyiptomban, most inkább Szíriában és Palesztinában tenyész; háromlű, 5 méter magas szára a régi világban mindenféle házieszközök készítésére szolgált, szárnak hánca pedig összepréselve s napon megszáritva, a középkorban *irópapír* gyanánt volt használatos oly értelemben, hogy a feljegyzésre szánt eseményeket és más dolgokat rajta az utókornak megörökítették; amely tekercsen a későbbi nemzedékek tudósai ilyen feljegyzéseket találtak, azt mint örökbecsű papiruszt tekintették.

A világ majdnem minden nagyobb muzeumában őriznek ilyen papirusztekercseket, amelyek a középkor műveltségi állapotának tanulmányozása és megállapítása szempontjából a történetírók és régészek számára elsőrendű fontossággal bírnak. Tartalmukra nézve rendszerint igen különböző dolgokat közölnek és a régészek vagy tudósok csak beható tanulmányozás után tudják a szöveget elolvasni. Ez a szöveg természetesen sokban eltér a pergamenekre irt szöveg alaki és értelmi elrendezésétől, mert legtöbb esetben nem szókkal kifejezett folytatólagos mondatok, hanem rejtélyes vonásokból állanak s mert a pergamenek származása sokkal későbbi időből való, amikor már az írás a régi jelekből és képekből kialakulva, a mai szóírásnak alapjául szolgált. De különben a pergamen anyaga is sokkal alkalmasabb volt az írás befogadására, mert felülete sima volt s az állati szőröktől oltott mézszel megtisztított háta kiválóan megrögzítette az írást. Sőt a papír feltalálása előtt könyvek bekötésére való fedél gyanánt is használták. Mindamellett a papiruszok az utókornak már nagyon sok kérdésre adtak felvilágosítást, habár legtöbb esetben nem tartalmuk szövegének közvetlen értelmezése folytán, hanem az akkori idők műveltségi állapotára való közvetett következtetés által. A hieroglifok, runák és kriptografok, vagyis a figurális alakok, rajzok, állati vagy növényi képek, szerszámok ábrája és más tárgyak kezdetleges lemásolása, szóval a régi kép- és jelírások igen bő és kimerítő következtetésekre szolgáltak. Ezeknek az összefüggéstelen dolgoknak időrendi sorba való helyezése és okszerű egymásba kapcsolása hozta létre a következtetések eredményeképpen nyert fogalmak és események okozati összefüggését.

Természetesen a későbbi kor írott könyvei és okmányai már kimerítőbb és teljesebb magyarázatot szolgáltattak a papiruszoknál, mint ahogy a mai fejlett sokszorosítóipar utján fényesen készített és tar-

Lapunk jelen számában mutatól közöljük a szakkönyvecske egyik fejezetét, mely a levélfejek szedéséről és modern irányú előállításáról szól; a cikk illusztrálása céljából két mellékletet (4 levélfejmintával) csatoltunk lapunkhoz. Eme cikk és a hozzá tartozó mellékletek is meggyőzhetik a könyvecske gyakorlati használhatóságában kételkedőket arról, hogy ez alkalommal valóban oly értékes és hasznos tudnivalókat tartalmazó, élvezetes stílusban megírt szakkönyvet kapnak kezükbe, amely a legszélesebb körű elterjedésre érdemes. Gondos szaktársunk könyvét melegen ajánljuk olvasóink szives pártfogásába, annál inkább, mivel az ára (füzve 1 korona, köve 1 korona 50 fillér) sehoggy sem áll arányban a kiadó horribilis költségeivel és a mű megjelentetéséért inkább Gondos szaktársnak szakmánk iránt való szeretetének és lelkesedésének megnyilatkozása gyanánt kell tekintenünk, mint üzleti vállalkozásnak. — A művet meg lehet rendelni a szerzőnél (VI., Bajnokutca 14) és lapunk szerkesztőségénél.

FŐVÁROSI HIREK.

Beiratás a m. kir. Iparművészeti iskolában. Az ujonnan belépő rendes és rendkívüli növendékek 1911—12. tanévi beiratása szeptember hó 5-én, a vendéglátogató növendékek beiratása pedig szept. 6-án 9—11-ig fog megtörténni az intézetigazgatóságirodájában. A beiratási díj (4 K), a félévi tandíj (rendes és rendkívüli tanulóknak 10 K, vendéglátogatóknak 20 K), az Iskolai Értesítő díja (1 K), a leckeönyv kiállítási díja és bélyege (50 f), valamint a félévi bizonyítvány bélyegdíja (30 f), a beiratkozás alkalmával fizetendő. A félévi vizsgák szeptember 11—13-án lesznek. A régi tanulók, akik már júniusban iratkoztak be, csak szept. 14-én tartoznak jelentkezni; akik pedig a júniusi beiratkozást elmulasztották: szeptember 5-én kötelesek jelentkezni; felvétélük azonban csak nyomós indokok, esetleg miniszteri engedély alapján fog megtörténni. — Az esti tanfolyam növendékeinek beiratása szept. 5-én, 6-án este 6—8 óra között és szept. 10-én délelőtt 9—11 óra között történik. Beiratási díjaz új növendékek számára 4 K, a folytatólagos beiratkozók számára 3 K. A tandíj évenként 6 K, mely két részletben (első félévi beiratkozáskor 3 K és a második félév megkezdésekor 3 K) fizetendő.

Zárámadások. A Pátria irodalmi vállalat és nyomdai rt. múlt évi mérlege 59.166 K 30 f tiszta nyereséget mutat fel, melyből részvényenként 32 K osztalékot fizetnek. A vállalat közgyűlése elhatározta, hogy az üllői uti 23. számú házat nyomdai célra átépítteti. — A Pest Lloyd-Társulat nyomdájának bevételét többé 1910-ben 80.333 K 01 f. — A Globus pénzintézetek mintézeté és kiadóvállalat rt. mérlege

51.541 K veszteséget mutat ki. — AVilágosság-könyvnyomda rt. tiszta nyeresége 13.753 K-át tesz ki, melyből részvényenként 6 K osztalékot fizet. — Az Athenaeum irodalmi és nyomdai rt. 463.814 K tiszta nyereséggel dolgozott. — Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) rt. 10.850 K tiszta nyereséget ért el, melyből részvényenként 50 K osztalékot kapnak a részvényesek. — A Budapesti lap- és könyvkiadó társulat rt. évi mérlege 7774 K veszteséget tüntet fel. — Az Irodalmi Szalon rt. első évi mérlege nyereség és veszteség nélkül zárult. — A Rigler József Éde papírneműgyár rt. 1910—1911-ben 159.864 korona tiszta nyereséget ért el, az 1909—1910. évi 148.687 koronával szemben. Az osztalékot 10 koronában állapították meg. — A Magyar sokszorosító műipar rt. 1910-ben, mely első üzlet éve volt, 35.033 korona veszteséggel dolgozott.

Grafikai szaküzlet helyiségváltóztatása. Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzletének helyiségét folyó évi augusztus hó 1-től V., Akadémia-utca 20. sz. alá helyezte át.

Új papírnagykereskedés. Aczel Márton, a Waldmann Ferenc cég tagja és cégjegyzője, f. é. október hó 1-én a cégtől békés uton megváltik és saját neve alatt fogja folytatni eddigi működését.

Alaptőkeemelés. A Báró Eötvös József irodalmi és nyomdai rt., mely tudvalevőleg a „Világ” című napilap kiadására alakult meg 500.000 K alaptőkével, mult hó végén megtartott rendkívüli közgyűlésén az alaptőkének 1.000.000 K-ra való felemelését határozta el.

A Fővárosi Könyvtár megszerzte Ballagi Géza sárospataki jogtanár körülbelül 10.000 darabból álló magyar politikai röpirat-gyűjteményét, mely 1790-től 1906-ig hú tükért képezi Magyarország politikai történetének a közélet minden ágára vonatkozólag. E gyűjtemény kiegészítése céljából a Fővárosi Könyvtár azon kérelemmel fordul a nyomdák és könyvkötészetek vezetőihez, hogy az üzemben készülő röpirat megjelenéséről értesítsék, esetleg e kérés a szerzőkkel közöljék vagy a füzetet mindjárt el is küldjék. Azt hisszük, hogy az illetékesek szívesen fogják a kérés teljesíteni, mert hiszen ezzel egy kulturintézményünk fejlesztését szolgálják.

Hirdető kioszkok. A főváros hirdetővállalatának vezetőségét új tervek foglalkoztatják. Régi panasza, hogy az utcákon kevés a hirdetősi alkalmatosság s így szűkéssé vált a hirdetőoszlopok számának szaporítása. A jövő tavaszra pedig, ha a vállalat vezetőségének életre való terve megjárja a fővárosi bizottságokat, kioszkokat állítanak fel a főbb utcákon, amelyekben újságot, szivart és tejet fognak árusítani, külső falaikat pedig hirdetések céljaira adják berbe. Erről a tervről Szántó István, a főváros hirdetővállalatának igazgatója így

talmukra nézve értelmesen megírt könyvek a jövő századok népeinek is tökéletesebb tükért fogják adni a mai kor műveltségi állapotának. De azért az ókori egyiptomiak történetére egy régiség sem vet annyi világosságot, mint a bécsi muzeumban őrzött ugynevezett *Rainer-féle papirusz*. Kétezerhatszázéves multról ad érdekes rajzot ez a nagybani lelet s ebből az időből 14 decennium a mi időszámításunk előtti korra esik. Ebből a papiruszból a régi faraók, görögök, rómaiak, bizánciak, perzsák és arabok szólnak hozzánk tizféle nyelven, száféle kézírásban. Az egész tehát egy óriási lelet és igen érdekes részleteket szolgáltat a nép- és világisméhez, a nyelvészethez s számos vitás kérdésnek nyitját adja.

Ennek a papirusznak története a következő: a nyolcvanas évek elején Kairóban, Alexandriában gyors egymásutánban bukkantak régi papirusz-okmányokra s ezeket fellahk s beduinok árulgatták. Természetesen jól keltek el. A tudós Európa, Német- és Franciaország gyorsan kaptak utánuk. Ebben az időtájbán Egyiptomban Kremer volt Ausztria-Magyarország képviselője. Az ő Keletről szóló művelődéstörténetét joggal becsülik nagyfontosságú munkának. Kremer jó viszonyban állott Sprengerrel, a híres korán-tudóssal s ők buzdítólag hatottak a fiatalabb bécsi keleti iskolára. S így a kedvező véletlen úgy akarta, hogy egy osztrák tudós, Graf Tivadar jött a papirusz-kéziratok nyomára. Szóval a rendkívül nagyértékű el-fájjumi lelet Bécsbe került. Az osztrák muzeum igazgatója figyelmeztette Rainer főherceget a fontos iratokra s a főherceg azokat megszerezte a muzeum részére. A legjelesebb német orientalisták, mint Kurabacek, Wessely, Krall stb. láttak hozzá a nagy tömeg feldolgozásához és most már a bécsi muzeumban üvegszekrényben láthatók a fára, agyagra, viaszláblára, növénylevélre és papiruszra irt vonások, melyek egy új világgal ismeretnek meg bennünket. Nagy, hatalmas munka jelent meg nemrég ezekről a papiruszokról s ez bőven ismerteti az ezekre a régi elavult rongyokra és cserepekre irt nevezetes eseményeket. Ez a hatalmas könyv közli például, hogy 640 körül a mohamedán arabok vadul betörték Egyiptomba, a népet leigázták, a bizánci és régibb kulturát tönkretették és különösen az alexandriai könyvtárt — melyet, ha ugyanazt tartalmazza, mint a Korán, feleslegesnek, ha pedig mást, ártalmasnak tartottak — elpusztították.

De ezek az új papiruszok nemcsak az ókori egyiptomiak történetére nézve birnak jelentőséggel, hanem bizonyos tekintetben a könyvnyomtatással rokonságban álló papirszakmának egy érdekes kérdésére vonatkozólag is derítenek világosságot. Ugyanis vannak szakmunkák, amelyek a papir feltalálásának idejét a XIII. századig vezetik vissza. Ez óriási tévedés. A győztes arabok már 751. évben megismerkedtek kínai papirkészítővel és néhány évtizeddel ezután a kalifák országában a papirkereskedés már állami monopólium volt. Az új papiruszok között pedig van néhány a Kr. u. IX. századból eredő *papirokmány*. Más forrásművek viszont azt állítják, hogy a valódi rongypapirgyártást Cse-Lün kínai miniszter találta fel Kr. e. 123-ban, s hogy a kínaiaktól a tatárok, ezektől pedig az arabok tanulták el, kik a XIII. században Spanyolországba vitték. Szóval az új papiruszok vallomása alapján — az ingadozó állításokkal szemben — a papirkészítés kora mintegy tizenöt évszázaddal előbbre esik. Itt bizonyára a papir előállításához használt sokféle anyag révén ismert különböző gyártási eljárások okozhatják a papirkészítés feltalálási idejére vonatkozó tévedést, mert a IX. századból való okmány bizonyára más anyagból és más eljárási mód szerint készült papirt képez, mint a néhány évszázaddal később készült papir. Például a középkori papirkészítés általános alapelvei szerint a kiválogatott és elvagdalt rongyokat a papirmalomban levő zuzóművel (Stampfwerk) viznek folytonos hozzáfolyása közben tejszerű gyurmává alakítják, amelyből a csöbrös egy drótszövetvel bevont rosta segítségével a szétmorzsolts rostszálakat kimeríti s az ekként nyert pépszerű massa-ívet egy nemezre teríti és kipréseli belőle a még benne levő nedvességet; végül pedig szárítás végett a padlásra teszi az ívet. Egész a XVIII. század végéig mindössze egy jelentősebb újítás történt a papirkészí-

tésben. Ellenben a mai nagymérvű papirfogyasztás miatt drága len-, kender- és gyapotszövetből levő rongyanyag helyett szalmát, gyékényt és rizsszalmát is vesznek a gyártáshoz; sőt más eljárási módok szerint fenyő-, hárs- és nyirfát dolgoznak fel. Természetesen a papír többféle minősége kívánja ezeket a különféle anyagokat, amelyeket még kiegészítenek pótlóanyagokkal is; például a vékony papír készítéséhez ásványi anyagokat vesznek; a rendes nyomtatópapír előállításához leginkább a farost-anyag, valamint lignin szolgál; ismét más minőségű papír gyártásához porcellánföld, magnesium, kalcium stb. használatos. Mindezeket az anyagokat más-más eljárással tisztára megmosva, megőrölve s vegyi szerekkel megtisztítva, megfőzik s bizonyos mennyiségű enyv s egyéb anyagok hozzákeverése után pépszerű anyaggá változtatják. Hogy a IX. században milyen anyagokból és mely eljárással készítették ezt az okmánypapírt, arra nézve természetesen az uj papiruszok nem adnak felvilágosítást.

De az arab számokra és azok eredetére igen fontos adatokat tartalmaz a 798. számú tekercs, mely a legrégibb bizonyítványt nyújtja ide vonatkozólag. Sőt a mintanyomásokra nézve is nagyon érdekesek ezek a papyrusok, amennyiben bizonyítják, hogy a mintanyomások már a IX. században is megvoltak. — A cukornád művelését eddig a XI. századig ismerték, pedig ezekből a papiruszokból kitűnik, hogy háromszáz évvel idősebb a cukornád művelése. Majdnem kétezer év előtti idő kulturáját tárják fel ezek a papiruszok és fokról-fokra mutatják be a népművelődés előrenyomulását. Erdekes még, hogy az 1892-iki bécsi zenei kiállításon feltűnést keltett egy régi partitúrának egyik lapja, mint a „világ legrégibb zenedarabja”; ez a Kr. e. V. századból való és a papiruszok egyik része s Euripides híres görög tragikus valamelyik színművéhez volt szánva. Ezenkívül vannak még Homeros-, Sokrates- és Thukydides-töredékek is a papiruszok között; az 537. számú tekercs Epicharmos szindarabjának: „Odysseus, az elpártoló”-nak tiz sorát tartalmazza. Ez utóbbi papiruszok azonban értékükben nem oly becsek, mint fentebbiek, mert sok évszázaddal későbbi származásuak.

Természetesen a könyvek utján való műveltség évezredek mulva is összehasonlíthatlanul teljesebb marad a papiruszok ismereteinél, habár utóbbiak nélkül mai történelmi tárgyú műveink is csupán hiányos ismeretterjesztő objektumok lennének.

Schwartz Armin.

A sokszorosító eljárások fejlődése.

(II.) A litografiának fénynyomatás néven ismert más válfajait a jellemzi, hogy a lemezt fényérzékeny zselatinréteggel vonják be. Ennek az a tulajdonsága, hogy a megvilágított helyek elvesztik fogékonyságukat a víz iránt, a megvilágítatlanok ellenben nedvesíthetők. Ha tehát egy ilyen lemezt zsiros festékkel behuzunk, akkor csak a nyomtatásos részek veszik fel a festéket s adják vissza a nyomtatásnál. Ilyen módon megfelelő festékkel oly lenyomatokat kaphatunk, melyek a fényképhez a csalódásig hasonlítanak. Természetesen több színlemez alkalmazásával többszínű nyomtatást is végezhetünk. A lemezek egyszerű előállítása következtében a színes, lapos nyomtatás avatatlan kezekben nagyon elfajult s az egykor oly kedvelt olajnyomatok előállításáig süllyedt. Csak ujabban sikerült az ugynevezett művészi litografia és a háromszínű fénynyomatás segítségével ez eljárást ismét magas művészi tőkélyre emelni, aminél nagy szerepet lesz hivatva játszani a már fentebb ismertett Ofset-felülnyomató eljárás is.

Hátra van még a mélynyomatás ismertetése, melyet *réznyomatás*, *heliogravür*, *radirozás*, *mezzotinto*, *intaglio* stb. eljárások nevével is szoktak emlegetni. Mint már a név is mutatja, a mélynyomatású lemezeknél a nyomtatásos részek a felszín alatt vannak. Ehhez képest a mélynyomatású lemezek úgy készítendők, hogy a rajzot vagy belevésik, vagy belenyomják, maratják stb. Ha egy ily lemezről akarunk nyomtatni, akkor a festéket a mélyedésekbe kell beledörzsölni s a felületről megint ledörzsölni, úgy hogy csak a mélyedésekben maradjon

nyilatkozott: „Régi tervem, hogy a forgalmasabb utvonalon ilyen apró fabódékat állítsanak fel. Ezzel ketős célt vélek szolgálni: a főváros és a közönség közös érdekét, meg lehetövé akarom tenni a megélhetést azoknak a szegény asszonyoknak, elhalt fővárosi tisztviselők özvegyeinek stb., akik e kioszkokat csekély összegekért érbe vehetnék. Szó van a hirdetőoszlopok szaporításáról, alkonyat után teletükröl mécaesekkel való megvilágításukról, mint ahogy Párisban világítják este a szinlapozlopokat és transzparensok csináltatásával, mint amilyenek a bécsi Grabenben vannak. Most egyelőre a kioszkok felállítására az első teendő.”

VIDÉKI HIREK.

A Természetbarátok Turista-Egyesülete Temesvárott. A temesvári napilapoknál dolgozó szakírók a napokban megalakították a Budapesten székelő Természetbarátok Turista-Egyesületének temesvári helyi csoportját. Az alakuló értekezleten az egybegyűlt megválasztották az egyesület tisztikarát is. Elnök: Magyar Lajos; alelnök: Joanovits Vazul; titkár: Wrtil Frigyes; pénztáros: Mintye Jakab; ellenőr: Gieszer Ágost; szertáros: Szikovazky Miklós. Az újonnan megalakult egyesület méltán néz szép működés elé, mert tagjai buzgalommal és lelkesedéssel állottak annak szolgálatába.

A kaposvári Somogyvármegye nyomda és lapkiadó rt. részvénytőkéjét 20.000 K-ról 100.000 K-ra emelte fel. A tőkeemelés a nyomda erőteljes fejlődése tette szükségessé.

Debrecen város nyomdája ez idén ünnepli meg fennállásának 350 éves jubileumát és ennek emlékére szeptember hó 17-én ünnepet rendeznek.

A szekszárdi Molnár Mór-féle nyomdai műintézet és szabadalmazott íróalzatgyár rt. 1910—1911. üzletét 25.117 K 86 f nyereséggel zárta le.

Országos kiállítások a vidéki városokban. Májusi számunkban említettük, hogy Miskolc, Temesvár és Szeged városokban országos kiállítások rendezését határozták el. Utólag értesülünk, hogy ujabban Pozsony és Arad városokban is indítottak ily irányú mozgalmakat. A szegedi kiállítást — melyet 1914-re terveztek — finánciális okból csak 1919. évben fogják rendezni.

KÜLFÖLDI HIREK.

Dr Duden Konrád †. A nyomdász körökben ismert nevű német nyelvudós, dr Duden Konrád aug. hó 1-én, röviddel aranylakodalmának megünneplése után 83 éves korában meghalt. Ő volt az, aki a német filológusok megbízásából megszerkesztette az egységes, fonetikus alapon álló német helyesírási könyvet „Vollständiges orthographisches Wörterbuch der deutschen

Sprache" címen és nyomdász körök megbizásából pedig a „Rechtschreibung der Buchdruckereien deutscher Sprache” című munkát, melyet röviden „Duden”-nek szoktunk nevezni. Mindkét műve alapvető munka s ezek alapján őt lehet tekinteni a német helyesírás megteremtőjének.

Bécsi szaklapokban olvassuk, hogy Hitsmann Hugó, a Karl Gerold's Sohn könyvnyomda tulajdonosát, földmivelésügyi doktorrá avatták.

A bécsi Graphische Lehr- und Versuchsanstalt könyvnyomdászati szakosztályába való beiratkozások folyó évi szeptember hó 16-án és 18-án történnek. Az intézet eme szakosztályán a könyvnyomtatás (szedés és nyomtatás), illusztrációs nyomtatást, valamint művek különböző sokszorosítási eljárások után való illusztrálását oktatják elméletileg és gyakorlatilag.

Idegen nyelvű lapok Németországban. A német birodalom területén megjelenő lapok, szaklapok és folyóiratok nyelve természetesen túlnyomó részt a német, amennyiben a 9304 újság közül 9125 (98,78%) német nyelven jelenik meg, míg 179 (1,22%) más idegen nyelven. Ez utóbbi szám pedig a következőképp oszlik meg: 88 lengyel, 27 francia, 19 dán, 12 angol, 7 litván, 5 spanyol, 4 vend, 3 olasz, 3 svéd, 2 cseh, 2 eszperanto, 1 héber, 1 holland, 1 latin, 1 portugál, 1 orosz, 1 volapük és végül 1 magyar.

Plakátkiállítás Antwerpenben. Az antwerpeni „Ter Volkmaking” egyesület folyó évi augusztus hó 15—20-án plakát- és reklámanyomtatványkiállítást rendezett, melynek költségeihez a város is hozzájárult.

Mennyibe került a londoni szedők sztrájkja? A londoni szedők szövetségének most megjelent fél-évi jelentése számot ad azokról az anyagi áldozatokról is, melyeket a 48 órás munkahétért való küzdelem érdekében hoztak. A számadások szerint ez év hét hónapjában a szövetség készpénzállománya 3202 font sterlingről (77.000 K) 5626-ra (135.000 K) emelkedett ugyan, ezzel szemben azonban 10.550 font sterling (253.000 K) névértékű érték-papírt kellett elidegeníteni s ennek folytán a szövetség 1856 fontnyi (44.500 K) árfolyamvesztését is szenvedett. A vagyon tehát 8323 font sterlinggel (200.000 K) csökkent és a mérleg szerint a kötelezettségek 9782 fonttal (235.000 K) haladják túl a még meglévő vagyont s így a szervezet a londoni sztráksnak rendkívüli megadóztatását mindaddig fentartja, míg a vagyon a szabályszerű nagyságát (tagonként közel 100 K, összesen tehát kb. 1.250.000 K) el nem éri. A sztrájk ideje alatt a tagok a szövetség vagyonából nem kevesebb mint 45.236 font sterlinget (1.085.000 K) vettek fel, míg a szövetséges szakmák 9161 fonttal (220.000 K) járultak hozzá az ellentéllási alaphoz. Munkanélküli és sztrájksegély címen

festék. Azután nedvesített papírt borítunk a lemezre s két henger között élesnyomásnak tesszük ki, miáltal a szín a mélyedésből felszívódva a papirfelületen marad meg. Ez eljárás mellett sikerül tehát a mélyedések foka szerint több-kevesebb festéket vinni egy helyre, ami máskülönben nem lehetséges. Ennélfogva a mélynyomtatás a legnagyobb változatosságot engedi színezésben a művészi reprodukcióknál s mindig a legtökéletesebb eljárás volt. Előszóval használták ezt céljaikra a művészek, saját módszereiket fejlesztették ki a lemezek előállításában s maguk végezték a nyomtatást is. Ha a művész csak a vésőtűt használja a mélyedések bevágására, azt vonalmetszésnek nevezzük. Ha a lemez maró alappal van bevonva s a rajz abba a rétegbe lesz belekarcolva úgy, hogy a rajz vonalai a fémből kimarathatók, úgy az *radírozás*. További lehetőség az, hogy a rézlemezeket mesterségesen felkaparjuk s a felkapart felületekből egyes felületrészeket eltávolítunk, miáltal csak a durván maradt részek vesznek fel a színt. Mindezen eljárási módok különbözőképpen egyesíthetők és fejleszthetők ki, ami által szép, művészi effektusok biztosíthatók.

A lemezek befestékezése történhetik egy vagy több színben, úgy hogy a különböző színeket újunk hegyével vagy kis vánkosokkal, festékpamacsokkal dörzsöljük be a mélyedésekbe (színes réznyomat). A fényképészet igénybe vételével úgy kaphatunk mélynyomású lemezeket, hogy a lemezt fényérzékeny zselatinréteggel vonjuk be és ennek következtében a marófolyadék részre különböző fokban áthatlanná tett réteget maratásnak tesszük ki. Ezt az eljárást *heliogravürnek* nevezzük.

A mélynyomtatásos eljárás egész a legujabb időkig előkelő visszavonultságban maradt, azt hitték, hogy ez a nyomtatási mód a lemezek előállításának és a lenyomatok készítésének nehézségei miatt nem alkalmas a népszerűsítésre. De néhány év előtt Angliából oly művészi mélynyomtatásokat kaptunk, melyeken látni való volt a mechanikai készítmód, anélkül, hogy előállításuk módjáról közelebbit tudtunk volna. De nemsokára megállapították, hogy itt a kartonnyomtatásnál már rég ismert mélynyomtatásos eljárást vittek át egyszerűen a képnymtatásra. A nyomtatás tudniillik nem egyenes lemezekről, hanem hengerekről történik, melyek a mélyített nyomtató formák hordozói, a meglehetősen hig festéket szintén hengerek után dörzsölik be s a festékfelesleget pedig éles késsel levakarják. Ezt a egyszerű képhatást előidéző felette egyszerű eljárást dr. Mertens annyira tökéletesítette, hogy minden körülményesebb beállítás nélkül meglepő gyorsasággal eszközölhető s hogy a mélynyomtatásos képekkel ellátott papírszalag a rotációs gépbe vihető s ott a szöveggel ellátható.

Itt a technika és a precíz munkamódszer alkalmassá tett a tömeges előállításra egy oly eljárást, mely ezelőtt sok időt igényelt. De még ez sem az utolsó szó a nyomdászati és grafikai ipar fejlődésében, mert nem valószínű, hogy a mélynyomás után előbb-utóbb képesek leszünk írást és képet a körforgógépen egyetlen munkamenetben egyesíteni, a tömöntés és beállítás nélkül. V. S.

A könyvnyomtató munkaköréből.

Az alább elmondottak olyan elemi apróságok, amelyeket minden könyvnyomtatónak tudnia kell, sőt tudják is és mint aranyigazságokat ismerik, de csak nagyon ritkán követik, s azért szükségesnek tartom, hogy azokról minél gyakrabban legyen szó!

A szedés megáztatása. A szedést rendszerint kikötött állapotban, meglehetősen nagy, vízzel telített szivacsos áztassuk meg, hogy ezáltal a betűk és sorok egymáshoz való tapadása által az osztást megkönnyítsük, vagy a szedésben esetleg eszközölnödő változtatásokat könnyebben, gyorsabban és biztosabban végezhesük. Ha a szedést

akkor kell megáztatnunk, amikor az nincsen kikötve, akkor gondosan kell ügyelnünk, hogy a szedést a szivacsos meg ne érintsük, mert különben a szedés szélei eldülnek és ezáltal felesleges munkát okozunk magunknak. Olyan szedéseket, amelyekben fára alkalmazott klisék vannak, egyáltalán nem szabad megáztatnunk, mert a faducok meggörbülnek és hasznavehetetlenné válnak. Ilyenkor a kliséket előbb kivesszük és csak azután áztatjuk meg a szedést. Ha ilyen szedésbe a kliséket ismét vissza kell helyezni, akkor azt csak száraz helyen tegyük a szedésbe, hogy az előbb említett kellemetlenséget elkerüljük.

* * *

A szavak rövidítése (abbreviálás). A szavak rövidítését lehetőleg mellőzzük, de nagyon gyakran kényszerhelyzetben vagyunk és ezt sehogyszem kerülhetjük el, különösen keskeny alaknál, hirdetéseknel, lexikonok, szótárak stb.-nél, ahol helymegtakarítás szempontjából a rövidítésnek nagy szerepe van; ilyen esetekben a rövidést lelkiismeretesen és gondosan egyformán kell végeznünk. Gyakran megesik, hogy valamely munka egy és ugyanazon lapján egy bizonyos szó ki van szedve, azután rövidítve és egy pár sorral odébb ismét másképpen rövidítve, ami nagyon helytelen és egy kis figyelem mellett el lett volna kerülhető; természetes, hogy ez a gondosság első sorban a szedőtől követelhető meg, hogy ezáltal a korrektort sok bosszuságtól megkímélje és — ami a fő, — nagy korrektúrával se kelljen vesződni.

* * *

Az ár. Ez a kicsi, a szedőnek nélkülözhetetlen szerszám nem részesül a kellő méltánylásban és nem fordítanak rá a kellő figyelmet, azonkívül nem is használja mindenki kifogástalanul. Igen fontos, hogy az ár nagyon hegyes és éles legyen, először azért, hogy az úgy sem nagyon kedvelt korrigálást ne tegye még kellemetlenebbé, másodsor, hogy a lesiklást a betű megszurásánál és ezáltal több betűnek megsértését és hasznavehetetlenné tételét kikerüljük. Mennél keményebb az ár hegye, annál alkalmasabb a korrigálásra. A legjobbak, habár egy kicsit drágábbak is, az angol árhegyek. Célszerű, ha két ár felett rendelkezünk és az egyiket a kikötésnél használjuk, amelynek hegye jó erős legyen, de nem szükséges, hogy az nagyon hegyes és éles legyen, a másik fentebb leírt ár pedig korrigálási munkánkat, ha nem is kellemessé, de legalább könnyűvé és tűrhetővé fogja tenni.

* * *

Jól kizárni! Ez egyike a legelső tipográfiai szabályoknak, de sajnos, igen ritkán méltatják a kellő figyelemre. Különösen a korrigálásnál vagy élő oldalcimek változtatásánál, stbinél nagyon sok bünös könnyelműséget követnek el ez irányban. Ha valamely sima szedés tömöntés alá kerül, akkor pláne nem nagy lelkifurdalást éreznek, hogyha tudatosan nem zárják jól ki a sort, mert hiszen a tömöntésnél ez úgy sem tesz semmit. Pedig éppen ennek ellenkezője áll! Mert a rosszul kizárt sorok, azaz az egyes szavak, a matricák szárításánál felfelé törekednek és nem egy öntő, a rossz matricák megvizsgálásánál a hibát csakis a sorok rossz kizárásában fogja találni. Nem lehet eléggé ismételni az e sorok elejére írt figyelmeztetést mindenféle szedésfajtánál, nemcsak azért, hogy a gépmesternek sok felesleges és bosszantó munkát ne okozzunk az által, hogy a fekvő sorokat kelljen feligazíttatnia, vagy akár a kihuzott betűk által okozott kisebb-nagyobb mennyiségű makulaturát ne nyomtassunk, hanem a tömöntődében is jobb munkát tudnak végezni, ha jól kizárt szedést kapnak feldolgozásra.

* * *

Táblázatfejek célszerű szedése. Táblázatszedésnél a legnagyobb gondossággal kell eljárunk. Különösen írott kéziratnál vagyunk a legkülönbözőbb eshetőségeknek kitéve. Tudvalevő, hogy a táblázatok korrigálása rendszerint nem tartozik a legkellemesebb teendők közé, pedig itt is sok bosszuságtól óvhatjuk meg magunkat és némi időt is takaríthatunk meg, hogy ha a táblázatok szedésénél bizonyos rend-

kifizettek 21.071 font sterlinget (506.000 K); az „árszabály védelmére” pedig 26.823 fontot (650.000 korona) fordítottak. — Ezek az adatok — egy svájci laplárunk híradása szerint — egyeznek a londoni szedők szövetségének számadásaival s éppen ezért különösen tartjuk, hogy a Brüsszelben megjelenő „Annales de l’Imprimerie”-ben egy július végéről keltezett olyan londoni levél látott napvilágot, mely a sztrájknak befejezéséről nem is emlékszik meg s a szövetség vagyonát kb. másfél millió koronában állapítja meg.

Svédországból. A svéd nyomdászszövetség legutóbbi gyűlésén elhatározta, hogy az oly mostoha viszonyok között megkötött árszabály határozmányainak ellensúlyozására személyes biztosítóalapot létesít. Eme határozat alapján minden tag köteles 50 oerenként (67 f), segédmunkások és tanoncok 25 oerenként (34 f) befizetéseket eszközölni mindaddig, míg azok 200 koronára növekednek. A befizetett összegnek rendeltetése a tagok segélyezésének biztosítása egy általános árszabálymozgalom esetére. A befizetéseket gyümölcsöztetik s a kamatokat a nyomdászszövetség tartálékalapjához csatolják.

VEGYES HIREK.

A Gutenberg-bibliák hasonmás-kiadásai. Mint már hírül adtuk, a 42 soros Gutenberg-bibliának hasonmását a leipzig-i Insel-Verlag fogja kiadni. A nevezett cég már meg is kötötte a szerződést a berlini, jóhírnevű Albert Frisch-féle műintézzettel, amely az említett örökbecsű önyomtatványt — dr Schwenka Pál, kormánytanácsos, a berlini királyi könyvtár első igazgatójának vezetés és felügyelete alatt — fénynyomtatási eljárás útján fogja előállítani.

A legrégebb nyomtatott szinlapot a rostocki városi levéltárban őrzik a ezt 1520-ban nyomtatták német nyelven. A kézzel írott szinlapokat azonban már sokkal előbb ismerték; ilyen van a hamburgi levéltárban is a ezt 1466-ban írták.

A gummirozott postabélyegeket egy skót, névszerint Mr. James Chalmers, találta fel, aki 1834-ben ismertette először találmányát. — Eleinte kigunyolták és többek között orvosok is eleve kijelentették, hogy a folytonos bélyeggummi nyalása a „nemzeti” egészségre nézve káros lesz. Az előítéletek azonban megszűntek és 1841-ben már Chalmers tervét a posta-tekintélyek is elfogadták.

A „Berliner Morgenpost” című napilap előállításáról érdekes adatokat közöl a „Buchdrucker-Woche” és pedig: A lapot, melynek 350.000 előfizetője van, 140 kézi szedő és 32 szedőgépen ugyanannyi gépszedő szedi s a nyomtatást 34 kőforgógép végzi; a nyomtatáshoz szükséges tömöntvényeket pedig három Autoplate önműködő lemezöntő gépen

állítják elő. A vasárnapi lapszámokhoz majdnem másfélszer tömöntvény szükséges s ezeknek hozzávetőleges sulya 16 ezer kilogrammra becsülhető. A lap évi papír szükséglete kerek 725 millió iv 20.500 tonna sulyban. Ezekután fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy mily óriási arányu készütséggel állítanak elő a nagy, naponként többször megjelenő amerikai lapok, melyeknek szövegét nagyrészt nonpareillel szedik.

Népszámlálás és nyomtatvány-fogyasztás. Egy német szaklapból vettük át a következő érdekes apróságot: Az idej népszámláláshoz a porosz birodalom területén kerek számban hetvenkétfélmillió példányu nyomtatványra volt szükség, mely közel hatmillió iv különböző nagyságu papirból állítottak elő. Ezen nagymennyiségü nyomtatvánnyal, melynek brutto sulya 350.000 kilogramm, 2,982.114 négyzetméternyi területet lehetne eltakarni. A szükséges papirt egy berlini nagykereskedő cég szállította, a nyomás pedig a Berlin melletti Tegel-fegyház nyomdájában készült.

Az osztrák képviselőház naplója. Az osztrák képviselőház most lefolyt utolsó ülészakában ugyancsak szapulták a szót a „nép” képviselői, mert az országgyűlési napló 5000 nyomtatott oldalra terjed és annak nyomtatási költsége 300.000 koronára rug.

Lapunk jelen számához Gleitsmann E. T. festékgárainak reklámlapját; D. Stempel frankfurti betüöntöde két mintalapját, valamint a H. Berthold berlini betüöntöde egy körlevélét mellékeltek. Ezen mellékleteinket olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

HIVATALOS RÉSZ.

Választmányi ülés 1911. évi július hó 25-én. Jelen vannak: I. alelnök, I. és II. titkár, pénztáros, I. és II. gazda és 12 választmányi tag. Igazolva távol: elnök, II. alelnök, ellenőr, ifj. Aigner, Brezniczky, Frisch, Preusz választmányi tagok. — Elnök igazolt távollétében I. alelnök nyitja meg az ülést s bejelenti, hogy a múlt ülés jegyzőkönyvét a jövő ülésen fogjuk hitelesíteni; a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri Gondos és Steinherz szaktársakat. I. alelnök jelentést tesz a temesvári nyomtatványkiállítás teljesén kielégítő eredményéről s ama reményének ad kifejezést, hogy a temesvári szaktársak ezek után teljes mértékben fogják körünket támogatni. — Pénztáros jelentése a viaegrádi kirándulásról tudomásul szolgál; a részletes elszámolás a jövő ülésen lesz előterjesztendő. — Az alkalmi Ekszkie szerkesztéseért 20 K tiszteletdíj szavaztatik meg. Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról és tagsági forgalomról tudomásul szolgál. — Indítvány tételt, hogy az évi tanfolyamok előkészítési munkálatai minél előbb megkez-

szert követünk. Mindenek előtt: a fejben lévő rovatokban ne szedjük a szöveget szükség nélkül a rendelkezésre álló hely teljes szélességére, mert ha esetleg a korrekturában egyik-másik rovatot szűkebbre kell vennünk, akkor ama bizonyos rovatok szövegét egészen ujra kell kizárnunk, aminek, ha a rovatot nem teljes szélességében használjuk ki, — ami a tetszetőség rovására is megy — hanem a felesleges teret a rovatban két oldalt kitöltjük, elejét vehetjük; ezek után tetszés szerint szűkíthetünk és tágíthatunk a rovatokon, ez már nem fog nekünk sok nehézséget okozni. Nagyon ajánlatos bonyolult, sok szöveggel és sok alrovattal bíró táblafejeknél, ha azok több oldalra terjednek, egy mintabeosztást a fej és egy darab lábról a rendelők bemutatni, hogy esetleges változtatások már a mintabeosztáson eszközölhetők legyenek. A szedő egyénisége a táblázatos szedésnél éppugy érvényesülhet, mint a mesterszedésnél; meggyőződhetünk arról, ha bepillantunk némely művészi érzékkel kiállított árjegyzékbe, ahol a merev táblázati formák izléses elrendezés és a betűfajták helyes megválasztása folytán oly tetszetős képet mutatnak, hogy mi sem emlékeztet a régi táblázatok ósdi formájára. S—s.

Nyomtatástechnikai apróságok.

Napos vagy meleg helyen nem tanácsos hosszabb ideig tartani a következő anyagokat: papir, festék, festékező henger, enyv, stb., mert a napfény és melegség erősebb behatása megrontja ezeket az anyagokat. Tudjuk, hogy az élelmiszerek, hus, sőt az ember bőre is ki van téve a nap és a hőség káros hatásának és így az állati alkatrészekből álló anyagok, mint az enyv, hengeranyag, valamint a növényi részekből álló papir és festékek is egyaránt romlanak. H.

* * *

Kenőolaj megvizsgálása. Ha tudni akarjuk, hogy valamely kenőolaj jó minőségű-e, az alábbiakat ajánlatos figyelembe venni. A jó kenőolaj világos színű és szagtalan és ha vékony rétegben egy üveglapra öntünk belőle és pormentes helyre, levegőre kitéssük: nem szabad annak rövid idő alatt ragadóssá válnia; minél hosszabb idő mulva áll be ez a sűrűsödés, annál jobb minőségű az olaj. Ha kétféle olajunk van és azokból pár cseppet egy lejtős vaslemezre csepegtetünk, úgy a jobb minőségű olaj tovább és hosszabb ideig folyik le, mint a kevésbé jó. Az olaj átszűrése esetén a benzinnel kevert olaj szilárdabb alkatrészei a szűrő oldalain visszamaradnak. Ty.

* * *

Mivel tehetjük a nyomdafestéket fényessé? A nyomdafestéket kence-lakk hozzákeverése által tehetjük fényessé. A kencét mértékletesen szabad csak a festékhez keverni, különben gyöngül a festék színe. Egy rész kence-lakk elegendő ahhoz, hogy tiz rész szilárd akcidens-festéket fényessé tegyen. Autotipiák nyomtatásához használt festéket azonban nem szabad kencevel fényesíteni; s ez a legtöbb esetben felesleges is, mivel az autotipiák nyomtatásához — szép és jómunka elérése érdekében — mindig illusztrációs festéket kell vennünk s ennek finomabb minőségű és nagyobb mennyiségű koromtartalma egymagában is biztosítéka annak, hogy a festék megszáradás után fényes lesz. H.

* * *

Hogyan nyomtassunk bronzfelületre? Egy gépmester szaktársunk kérdést intézett lapunkhoz az iránt, hogy miképpen lehet bronzfelületen tiszta fekete nyomtatást elérni? Az eljárás ez esetben a következő: A bronzirozás megtörténte után a nyomatokról puha kefével vagy gyapottal letöröljük a felesleges bronzpórt és a feketével nyomtatandó formát fehérrel előnyomjuk. Ebbe a fehér festékbe egy kevés száritó anyagot, viaszot és gyantát kell keverni, az utóbbiakat természetesen előbb fel kell olvasztani. Az ilyen előnyomatot nem szükséges sok

festékekkel eszközölni, s tökéletes megszáradása után jó minőségű és erős fekete festékekkel bátran átnyomtathatjuk: az eredménynek tökéletesnek kell lennie. Nagyobb példányszámu nyomtatványánál — amely esetben, a költségekre való tekintetből, mellőznünk kell az előnyomatást — úgy járunk el, hogy a bronzelőnyomatáshoz használt festékekbe keverjük a fentemlített pótanyagokat; az eredmény így is elég jó. Megemlítjük még, hogy a Berger és Wirth-féle „Viktória” nyomtató bronzfestéket kifogástalan eredményre lehet átnyomatni, anélkül, hogy valamelyes különleges eljárásra lenne szükség. M.

* * *

Sötétvörös, sötétzöld, sötétkék vagy sötétlila papíron tiszta és mélyhatású fekete nyomtatást csak úgy érhetünk el, ha a fekete festékhez a papír színének megfelelő komplementár színű festékből bizonyos mennyiséget hozzákeverünk. B.

A névjegy meghatározása.

A német „Visitenkarte” vagy a francia „carte de visite” és az olasz „carta di visita” elnevezés világosan kifejezi a *látogató-jegy* rendeltetésének legközvetlenebb célját, hogy tudniillik akkor, mikor a látogatás történik, közölje annak a nevét, aki adja, azzal, aki a látogatót fogadja. Emellett az értelmezés mellett tehát a névjegy annak a személynek a neve közlésére szolgál, aki megfelelő alkalmakkor vagy esetekben nevét ismerteti; helyesebben a névjegynek az a rendeltetése, hogy tudomást adjon tulajdonosának nevével annak, akivel közlik s így rendszerint a személy nevének közlése esetében mint nyomtatott közvetítő eszköz szolgál mindazok előtt, akik a név tudomásul vételére nézve kapják.

Ebben a hivatásában tehát a névjegy nélkülözi mindazokat a közelebbi megjelöléseket és kiegészítőket, amelyek tulajdonosának a neve tudomásul vételére nézve egyébként feleslegesen közölnének, mert a személy nevének megismerésére elegendő kizárólag a név közlése: *Ember Sándor*.

De így természetesen csak a kezdetleges társadalmakban vagy azokban az életviszonyokban felel meg, melyekben a személyi tulajdonfőnevek kivétel nélkül csupán a vezeték- és keresztnévből állnak; fejlettebb társadalmakban persze számtalan kivétel van eme egyszerű személyi elnevezés alól és ezáltal a névjegy még a tulajdonfőnév kiegészítő részét képező azokat az alanyi megjelöléseket is tartalmazza, amelyek a személy teljes nevének megismerése végett közölnének, mint: *lovag, gróf* vagy *bárá* stb. Szintugy közvetlen a teljes név megismertetését célozza a nemességi viszony feltüntetésére szolgáló előnév közlése is, mint pl.: *kovács háza, sárosi*; a műveltségi állapot megjelölésére pedig szolgál a név előtt levő *dr* kiegészítő. Ezek a megjelöléseken kívül csupán a személyi kiválóság érdeméül nyert királyi kitüntetések járnak a névhez, mint kiegészítők: *v. b. t. t.* Ez utóbbi megjelöléseket azonban mindenkor csak a személy teljes nevének tudomásul vételére közli a névjegy, anélkül, hogy egyszersmind birtokosának személyére nézve is adna meghatározást, mert a névjegy mint ilyen mindig csak a személy nevére vonatkozik, nem pedig magára a személyre. Elvont értelemben pedig a név erkölcsi értékének kidomborítását célozza az a megjelölés, mely rendszerint a név után következik: *dr Ember Sándor, m. kir. udv. tanácsos*.

A névjegy természetesen nélkülözheti ez utóbbi megjelölést, mert tulajdonosának a neve közlésével elérte a célját; azonban még nem vesztette el határozott jellegét a név közvetett kiegészítéseül közölt jelzőkkel, minthogy az *udvari tanácsosi* kitüntetés csak *cím* vagy *rang* gyanánt szolgál a név után, ami elvont értelemben a név kiegészítését képezi. De nem közölheti a névjegy egyszersmind ezt a megjelölést: *dr Ember Sándor, miniszteri osztály-tanácsos*, mert ez már nem cím vagy rang, hanem inkább *foglalkozás* vagy *hivatás*, tehát nem a névre, hanem a személyre vonatkozik.

dessenek. A választmány — hosszabb vita után — elhatározza, hogy a Kör szakbizottsága, teljesen függetlenül a társkörök által kiküldött bizottságtól, már augusztus hó folyamán megkezdi a szaktanfolyamok előkészítését és megállapítja a tartandó előadások óraszámát, oly célból, hogy az előadók tiszteletdíjazásának összege megállapítható legyen. Több tárgy nem lévén, elnöklő az ülést berekeszti.

Pénztári kimutatás 1911. évi június haváról. *Bevétel:* Athozat a múlt óról 822'97 K, 10 darab hitelzövelkezeti részjegy 100'— K, Gutenberg szobor-alap 1165'21 K, Ács Mihály-alap 507'47 K, Tagsági díjakból 639'60 K, összesen 3235'25 K. Tagsági díjakban befolyt: Államnyomda 10'20, A Nap 3'60, Athenaeum 35'40, Baptista-nyomda 3'60, Budapesti nyomda és lapkiadó —'60, Bpesti könyvnyomdavid. 2'40, Bercaenyi-nyomda 3'60, Berkovits-nyomda 1'20, Budapesti Hírlap 7'80, Buschmann-nyomda —, Egyetemi nyomda 3'—, Egyleti tisztv. 9'60, Európa 4'20, Fővárosi nyom. 1'20, Franklin 49'80, Franklin-fiók 6'60, Fried és Krakauer 4'80, Galitzenstein 3'—, Garai 4'20, Globus 1'20, Grafikai intézet 4'20, Hamburger és Birkholz 2'40, Hungária 5'40, Hornyánszky 9'60, Jókai-nyomda 1'20, Kertész-nyomda 2'40, Károlyi Gy. 1'20, Kellner Ernő 7'80, Korvin Testvérek 4'80, Községi nyomda 3'—, Légrády 13'20, Löbl D. és Fia 3'—, Löbl Mór 1'80, Magyar Hírlap 3'60, Markovits és Garai 2'40, Márkus Samu 6'60, Máv. menetjegy-nyomda 3'—, Minerva 1'20, May-nyomda 2'40, Muskát-nyomda —, Otthon-nyomda —, Pallas 34'20, Pannónia —, Pápai-ny. 5'40, Pátria 19'20, Pester Lloyd 5'40, Pazmanium 1'80, Pesti könyvnyomda r.-t. 20'40, Posner K. L. és Fia 10'80, Radó Izor 1'20, Révai és Salamon 4'20, Rigler J. Ede 7'20, Roth J. 2'40, Rózsa K. és neje 6'—, Stephaneum 19'20, Székesfőv. házi nyomda 19'20, Schmidl S. 1'20, Schulhof-nyomda 6'60, Thalia 4'80, Turul-nyomda 1'80, Uránia 2'40, Világosság-nyomda 27'—, Várnai 3'—, Weisz Adolf 1'20, Wodianer 12'60, Az Élet —'60, Hedvig Imre 1'80, Klein Vilmos 2'40, Fráter és Társa 1'20, Biró és Schwarcz 1'20; Győr 18'60, Szamosújvár 1'20, Nagykanizsa 7'20, Debrecen 30'—, Eger 18'60, Szekszárd 10'80, Arad 18'—, Kecskemét 10'80, Keszthely 4'20, Késmárk 3'60, Székesfehérvár 6'60, Nyitra 6'—, Egyesektől befolyt 38'40 korona.

Kiadás: Grafikai Szemle mellékleteire 296'50, szerkesztő tiszteletdíja (jun.) és időmulasztása 110'32, adminisztráció és portoköltsége 17'18, összesen 424'— korona. — Kézpénz e hó végén 1038'57, 10 darab hitelzövelkezeti részjegy 100'—, Gutenberg szobor-alap 1165'21, Ács Mihály-alap 507'47 korona. Összesen 3235'25 korona.

Tagsági forgalom 1911. évi július havában. Beleptek a Körbe: Vajda

István, Kaudersz Imre, Galambos József (Gyoma), Bundrich Viktor, Zélinger Lipót (Grafikai intézet), Papp Ferenc, Pollák Jenő, Szarvas János (Szeged), Beretzky Ferenc, Berta Sándor, Darázs Béla, Fülöp Elek, Huber János, Jetschny Károly, Jochs Gyula, Kreiach István, Kurfürst István, Lengyel Jenő, Major János, Novák Gusztáv, Rozsondai Albert, Takács Lajos, Tiszai Antal, Tóth Gáspár, Vértesi Károly, Vetter Frigyes, Vizmathy Imre, Wasiliades Oszkár (Székesfővárosi), Bartics János, Bendli János, Drab Sándor, Ehrlich Jakab, Imricsák Albert, Kaminszky Miklós, Koleszár János, Lőrincz István, Lukács Mihály, Makay Ernő, Rosenberg József, Rósa Viktor, Tomkó József, Taraczky Géza, Vadász György, Virágh József, Hatnyiczky Miklós, Zsuppán László (Kassa). Hátralék miatt töröltetett 67 tag. — A hó végén 12 tisztületbeli és 1459 rendes tag, összesen 1471 tag.

MELLÉKLETEINKRŐL

Lapunk **havi számának** mellékletei a következők:

Csendélet (szinnyomat); nyomtatták a Jókai-könyvnyomdában. A szinnyomathoz való kliséket id. Weinwurm Antal első hazai fényképészeti cinkografiai és chromoautólipiai műintézete szállította. — **Négy levélfej** (két mellékleten) és **gyakorlati példák** (két melléklet); Biró és Schwarcz-nyomda nyomtatása. — **D. Stempel-féle frankfurti betűöntőde két mintamelléklete.** — **Gleitsmann E. T. festékgyárainak festék-mintalapja.** — **Két cégkártya;** mind a kettő a győri Nitsmann-nyomdában készült. — **Számla,** a békéscsabai Tevan-nyomda nyomtatása. — **Országos magyar háziipari szövetség cégjegye;** Nyomdászati Tanműhelyi munka. — **Roth József cégkártyája;** készült a Roth-nyomdában. — **H. Berthold berlini betűöntődjének körlevele.**

Borítékunkat a Világosság-könyvnyomdában állították elő.

A készítőik neveit ezentul, többek kérésére, a bírálati részben fogjuk közölni.

A fentiken kívül beküldött hét mellékletet lapunk következő számai részére visszatartottuk.

SZERKESZTŐI POSTA

L. A., Gy. A jövő számban sorra kerül. Közreműködését örömmel és köszönettel fogadjuk. Üdv.

Kiváncsi k-r. Nem jó helyre intézte kérdését! Erre csak J. tudna felelni. — Meg vagyunk vele elégedve.

Aron Ferenc. A „Typ.“ szerkesztőségétől kapott cikke a jövő számban kerül sorra.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakkabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Világosság könyvnyomdát. nyomása, Budapest VIII., Conti-utca 4

Szóval, a névjegymint ilyen nem tartalmazhat a személy nevének közlése mellett egyszersmind a hivatásra vagy foglalkozásra vonatkozó megjelöléseket is, mert akkor az már nem névjegy, hanem *cimjegy* (Adreßkarte).

Mégis mindennapi eset, hogy a nyomda olyan névjegyeket készít, amelyek tulajdonosuk nevének közlése mellett még hivatásukat vagy foglalkozásukat is ismertetik; persze ezáltal a névjegy teljesen elveszíti határozott jellegét és alkalmat ad arra, hogy birtokosa a legkülönbözőbb furcsaságokat is közölje rajta, mint például: *Ember Sándor, a Cirokseprőgyár rt. vezérigazgatója.*

Az ilyesmi ugye lehet leginkább kereskedelmi célokból történik, ámde mindenkor csak a névjegy valódi rendeltetésének félreismerésével, mert a „vezérigazgatóság“ a kereskedelmi élet forgalmának előmozdítására a gyakorlatban bujább talajt is talál, mint a névjegy. S ez még hagyján. A közéleti nyegleségek közé tartozik, hogy a cimkórságtól beteg emberek gyengeségük legyezgetésére a „magyar királyi belügy-miniszteri“ hangzatoságok közé rejtik segédfogalmazói vagy egyéb minőségük megjelölését.

Sőt mindennapi közéletünkben gyakran találunk ilyen névjegyet is: *Ember Sándor, a „Muzsla és Vidéke“ belmunkatársa.* Hogy a „Muzsla és Vidéke“ valamivel alatta marad a „Times“ hirlapirodalmi szintjének és hogy annak „belmunkatársa“ a névjegyben közölt hivatása megjelölésével egyáltalán nem egészítette ki diszes nevét, az nem tartozik ide; de hogy a fentemlített meghatározás szerint a hivatás nem lehet a névjegyben a személynév kiegészítője, mert a hivatás mint a léfentartásból folyó cselekmény mindenkor csak szellemi vagy fizikai működés révén szerzett javak jogcíme s így különbözőségénél fogva nem lehet a név közvetett kiegészítője: az fontos tudni. A *dr* is csak addig járulhat mint kiegészítő a név mellé, míg nélkülözi a névjegyben a *med. univ.* vagy *juris* megjelöléseket. Nem lehet tehát még a legelőkelőbb lap belmunkatársának a hivatása sem a név kiegészítője, hanem mindenkor csak a névjegy alatti jobb sarkában közölt független jellegű ismertetés. Igaz, hogy az effélére a legtöbb esetben nincs szükség, de a névjegy eredeti célját félreismerő személy hóbortjához tartozik, hogy mindenféle badarságot közöl a névjegyben. És menél jobban eltávolodik a névjegy birtokosának műveltségi foka a névjegy eredeti hivatásának felismerésétől, annál képtelenebb megjelöléseket alkalmaz a névjegyre. A nyomdász természetesen nem avatkozhatik bele az ilyen egyéni gyönyörűségekre, s ha állandó szemlélője a névjegy-hóbortnak, úgy nem kerülheti el figyelmét ez az érdekes példány sem:

EMBER SÁNDOR

népiskolai tanító, ipariskolai rajztanító, h. igazgató, iskolaszéki jegyző, a „Constantinum“ leánynevelő-intézet felügyelő-bizottságának jegyzője, a városi óvodák gondnoka, az eszperességi kerületi tanítóegyesület világi elnöke, a váczgyházmegyei tanítóegyesület állandó választmányának tagja, a Közművelődési Egyesület választmányi tagja, a Jótékonyági Temetkezési Egylet elnöke, városi képviselő, a pénz- és közgazdasági bizottság tagja, a Kiskunfélegyházi Népbank felügyelő-bizottságának tagja, a Kiskunfélegyházi Egyesület Gözmalom Részvény-Társaság választmányának alelnöke, a Népkör alelnöke, a Dalkör alapító tagja.

(Ezen névjegy eredetijét a Korvin Testvérek könyvnyomdájában nyomtatták.)

S ha végül még tekintetbe vesszük, hogy az értelmiség alacsonyabb fokához tartozó emberek nem ártallják nevük alá odanyomatni mesteriségüket is, mint *fodrász-segéd* vagy *táncmester*, akkor nem csodálkozhatunk afelett, ha egy szenvedélyes nyomtatványgyűjtő névjegygyűjteményébe ilyen szövegű névjegy is fog kerülni: „*Ember Sándor, a Frimm-intézet örökös tagja*“. Ezt a névjegydivat teszi. S-n.

Az összes szedőgépek között
első helyen áll és a legtökéletesebb!

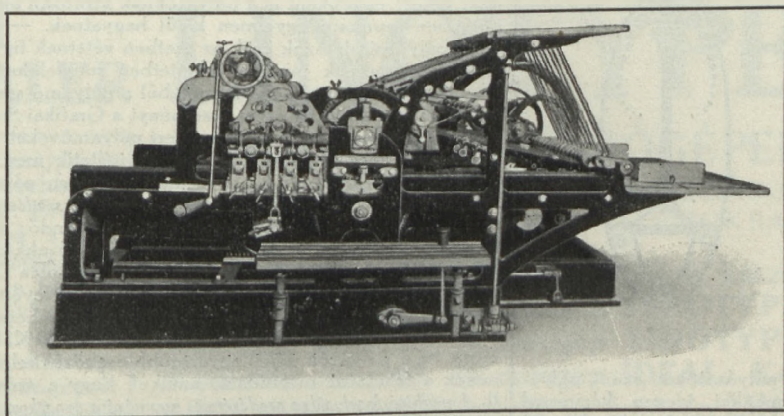
Lanston-Monotype

egyres betűket öntő szedőgép, mely a
legpontosabb munkát végzi és
így a leghasznavehetőbb!

Árvetésekkel, kiszámításokkal, valamint munkatervekkel készséggel szolgál
Garda Henrik, a Lanston-Monotype egyedüli
árusítója, Leipzig, Buchgewerbehaus

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

*Könyvnyomdai gyors-
sajtók vasuti rendszerű
menettel. Könyvnyomó
gyorssajtók két- és négy-
pályás görgő-járáttal.
Kromótipiai gyorssajtók
rövidített ivkivezetőkkel
és gyűrűs kirakódob se-
gélyével. Kétfordulatu
gyorssajtók előlkirakó-
val. Könyvnyomdai gyors-
sajtók görgő-pályával.
Könyvnyomdai kézisajtók
és könyvkötészeti gépek*

Körforgó nyomógépek ujság- és illusz-
trációnyomásra, meghatározott és változ-
tatható ív nagyságok számára készülnek.

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLENIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.

Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berendezéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

MAGYARORSZÁG VEZÉRKÉPVISELŐJE:
VÁCZY ISTVÁN, BUDAPEST, VIII,
SZENTKIRÁLYI-UTCA 3, II. EM. 17.

Költségeloirányzatokat és mintalapokat készségeggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtnak

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

Pályázati hirdetés!

A pályázatokra szánt pályamunkákat idegen kézírással címezve, jelgével és a készítő nevét magában rejtő jelgés levélkével ellátva 1911. évi október hó 1-ig kell beküldeni a Grafikai Szemle szerkesztőségének (Budapest, VIII. ker., Conti-utca 4. sz., Világosság könyvnyomda).

A Szakkör választmányának megbízásából a kör szakbizottsága — hogy a szaktársakat fokozottabb szakbeli tevékenységre buzdítsa — két pályázatot hirdet és pedig:

I. A KÖR LEVÉLFEJÉNEK ÉS BORITÉKJÁNAK SZEDÉSÉRE ÉS NYOMÁSÁRA, mely pályázaton résztvehet a Szakkör minden (a fővárosban vagy vidéken) dolgozó tagja,

II. A KÖR MEGHÍVÓ-LEVELEZŐLAPJÁNAK SZEDÉSÉRE ÉS NYOMÁSÁRA, mely pályázaton csupán a vidéki városokban dolgozó szakköri tagok vehetnek részt.

Általános feltételek. 1. A pályaművek betüöntödei anyagból tervezendők; csupán rajz nem lehet, a szedésnek okvetlenül dominálnia kell, ami azonban nem zárja ki azt, hogy a pályázó a szedést rajzzal is kombinálja. — 2. A megadott szövegen, méreteken változtatni nem lehet; egyébként is a pályázóknak szorosan alkalmazkodniok kell a feltételekhez, más-különben munkáik figyelmen kívül hagyatnak. — 3. Teljes és tiszta kivitelü vázlatokkal is lehet pályázni, de azok csak az esetben vételnek figyelembe, ha az alatt felsorolandó különleges feltételeknek minden tekintetben megfelelnek; az ilyen vázlatoknál a pályázóknak jelezniök kell azon írásfajt, amelyből a pályamű szedését kívánják. — 4. A pályaműveket a szakbizottság elbírálja és az eredményt a Grafikai Szemlében közzéteszi, s fentartja magának azt a jogot, hogy a díjat nem nyert pályaműveket is leközölhesse. — 5. A két I. díj (40 és 35 K) csak abszolút becsü munkának ítéltetik meg, de a többi díjak okvetlenül kiadatnak; a két III. díj (20 és 15 K) a legjobb nyomásu pályamunkák díjazására szolgál.

Különleges feltételek. 1. *A levélfej és boriték szedésére és nyomására vonatkozólag:* 1. A levélfej és levélboriték egyöntelü kivitelben tervezendő; a szöveg a következő: „Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre. Elnökség: VIII., Conti-utca 4. Világosság-nyomda. Körhelyiség: VIII., Bérkocsis-utca 1. Gutenberg-Otthon. Budapest, 1911.....”.

— 2. A levélpapír nagysága: 23—29 cm, a levélboritéké: 44-es, vagyis 16—12,5 cm. — 3. A pályaművek legfeljebb két színben tervezhetők, alap- és dombornyomás mellözendő.

— 4. Pályadíjak: I. díj 40 K, II. díj 25 K, III. díj 20 K, IV. díj 15 K. — A szakbizottság szivesen látná, ha a pályázók minél egyszerűbb eszközökkel, lehetőleg csupán pusztá betüvel, igyekez-nének a feladatot megoldani, anélkül, hogy a szövegen bármily változtatást eszközölnének.

II. *A meghívó-levelezőlap szedésére és nyomására vonatkozólag:* 1. A szöveg a következő: a) „Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre, Budapest VIII., Conti-utca 4. sz., b) „Nyomtatvány. T. urnak, Budapest, ker., utca sz. nyomda”. c) Folyó évi hó n, este 7 órakor körhelyiségünkben választmányi, irodalmi, vigalmi, szaktanfolyami, szakbizottsági ülést tartunk, melyre tisztelettel meghívja és pontos megjelenését kéri a titkár. Esetleges távolmaradását sziveskedjék igazolni.” — 2. Ezen szöveg a) alatti része a cimoldal egyharmadán, b) alatti ugyanannak kétharmadán, a c) alatti pedig a másik oldalon alkalmazandó. — 3. A nyomtatvány nagysága a rendes állami levelezőlapoknak kell hogy megfeleljen. — 4. A pályaművek csak egy színben tervezendők. — 5. Pályadíjak: I. díj 35 K, II. díj 20 K, III. díj 15 K, IV. díj 10 K.

FÖKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, VI, Eötvös-utca 48. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák,
 kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII2, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FÍOKTELEP:
 PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
 LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

**AZ EREDETI
 MERGENTHALER**

LINOTYPE

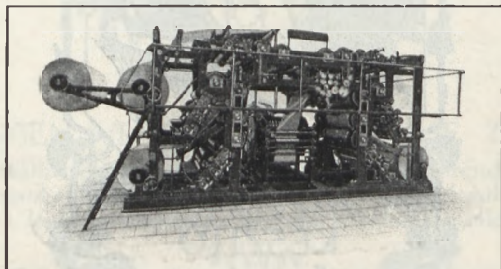
Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a legujabb és legversenyképesebb kivitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti „Viktoria” tégelynyomógépek a legfinomabb ábra- és dombornyomáshoz. Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerősebb dombornyomáshoz. „Viktoria-Merkur” tégelynyomógép finomabb akcidens- és merkantil-munkákhoz. Eredeti „Liberty” tégelynyomógépek tányérfestékezéssel. Segédgépek, kellekek, anyagok nyomdák, könyvkötészetek és a rokonszakmák részére csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-berendezések. Faber és Schleicher-gyártmányú litografiai gyorsajtók.

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK

KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
 AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A **LINOTYPE HATFÉLE** kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **IDEAL**. **Kétbetűs kettős táru** sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (négyféle betű szedéséhez). Legujabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (hatféle betűtípus szedéséhez).

Maschinenfabrik Augsburg- Nürnberg A.-G.

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

Képviselő Magyarország és Ausztria részére

POLACSEK JÓZSEF

WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

OESTERREICHER ÉS MÁRKUS, GÉPGYÁR

Saját gyártmányu amerikai tégelynyomó-sajtók, papírvágó-, perforáló-, korrekturalehúzó- és lemezollógépek. Szedőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-üstégek és különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugyancsak teljes nyomdák áthelyezése elfogadtatik. Teljes nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállítanak.

**BUDAPEST, VII, MUNKÁS-UTCA
14. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71**

Papírhulladék, rongy-, vas-, fém- és nyerstermékek nagybani kereskedése.

SÁRMÓR

Központi telep:
Budapest, V. ker.,
Visegrádi-utca 98
Telefonszám 220

PAPIRLEMEZ GYÁRI RAKTÁR

Vidéki fióktelep:
Szeged, 117. posta-
fiók. Iparvágány.
Telefonszám 684

Papírhulladék és rongyok selejtezése a papir- és posztógyártás céljaira.

Az 1910. évi brüsszeli világkiállításon a legmagasabb díjjal, a „Grand Prix“-vel kitüntetve.

KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁRAK GLEITSMANN E. T.

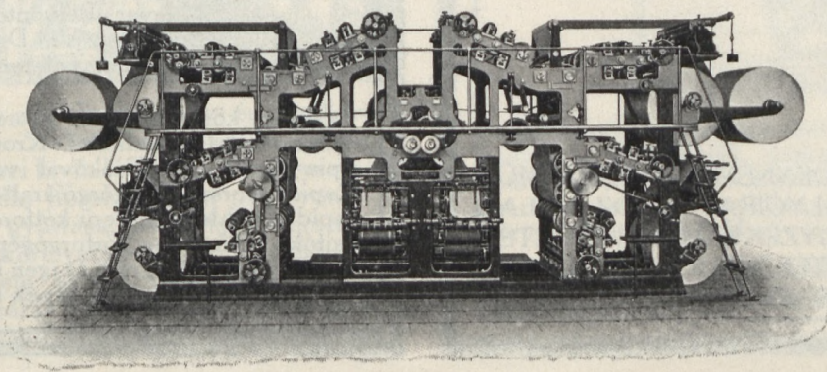
Képviselet: *Tanzer Miksa*
grafikai szaküzlet, Buda-
pest, VII, Akácfa-utca
50. szám. Telefon 13-70

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: SPECIAL. Könyvnyomáshoz: PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók.

VOGTLÄNDISCHE MASCHINEN- FABRIK

(Ezelőtt J. C.
& H. Dietrich)

Aktien-Ges.
Plauen i. V.

64 oldalas négytekerces
teljesen szalagnélküli körforgógép
4 hajtogató-készülékkel.

Előnyei: könnyű hozzáférhetőség, tökéletes működésű hajtogató-készülék, kis térfogat, jelentős hajtóerő-megtakarítás, kényelmes kezelés. Elsőrendű anyag.

Körforgógépek gyártása és szállítása mindenféle nagyságban és változatban. A legmodernebb öntödei berendezések. Kompletts gyorsöntögep „Rotoplate“

Számítások és árvelések készséggel adatnak. Képvisele Magyarországon és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENNEMŰ KLISÉKET MŰ-
VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
SEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FŐK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22-24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt Kaiser L. Fiai R.-T. Budapesti
főktelep: VII, Akácfa-utca 13. sz.

Magyarországi képviselő: Első
Magyar Betüöntőde R.-Társ.
Budapest, VI, Dessewffy-utca
32. szám. Telefon-szám 23-70.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtók görgőjáráttal. „Doppel-
rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

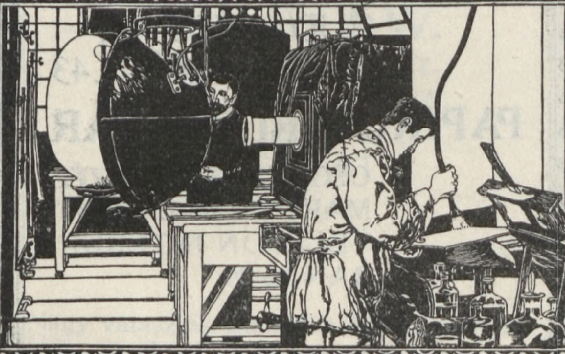
Új grafikai szaküzlet!

Horvát Lajos

Budapest, VI, Dávid-
utca 8. Telefon 123-09

Szállít és raktáron tart könyvnyomdák, könyvnyomdák,
könyvkötők, klisékészítők és más sokszorosító mű-
iparágak részére az üzemhez szükséges összes beren-
dezési tárgyakat, úgymint: gépeket, betűket, rézlénia-
kat, felszerelvényeket, litografiai köveket, alumínium-
lemezeket, rasztereket, valamint egyéb szaccikketek.
Vezérképviseltek és képviseltek Magyarország és
a keleti államok részére: Bauersche Giesserei,
Frankfurt a. M. és Barcelona. Herbat & Illig, Frankfurt
a. M., Kohinoor-Raster. A. Hogenforst, Leipzig, gép-
gyár. Hutter & Schrantz A.-G., Niemea, nemezgyár.
Edm. Obat, Leipzig, boríték- és papírkülönlegességek.
Riese & Pohl Nachf., Berlin, amerikai gyorsajtók.
Roman Scherer A.-G., Luzern, fabetűgyár. Zierow &
Meusch, Leipzig, rézlénia- és fabetűgyár. Szakavatott kiszolgálás

C. ANGERER ■ SÜRGÖNYCIM ■
CANGERER WIEN
& GÖSCHL, WIEN XVI.
CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI UDVARI
FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZETE

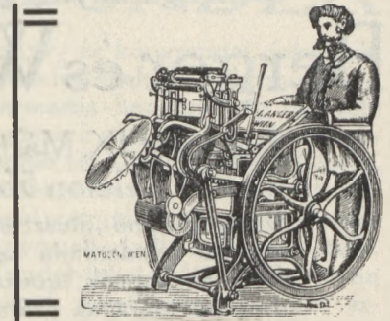

Cink-, réz-, és acélklisék könyv- és dombornyomásokhoz. Szabadalmazott új autotipiai eljárás. Művészi kivitelű három- és négyszínnyomású klisék. Fotolitografiai péplevonat. Rajzanyagok gyártása, és pedig: szemcsézett rajzpapír köre való lehúzáshoz, valamint karcpapír, kréta és tus. Autogravurok, új nyomtatási eljárás művészi sokszorosításhoz

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Josef Anger & Söhne

WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvmdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

SILBERER ADOLF, GRAFIKAI SZAK-ÜZLET, BUDAPEST VII, DOB-UTCA 53

Ne használjunk rongyot

gépmosásra illetőleg géptisztításra, mert abban gyakran fertőző betegségek csirái vannak, amellett drágább mint a mosható géptörlőkendő A Budapesten létező nagyobb nyomdákban kivétel nélkül csak gépkendőket használnak tisztító anyagul. Mindennemű felvilágosítással, mintakendőkkel és ajánlattal mindenkor szívesen szolgál Szabó Rezső "Mercur" gépkendő-gőzmosógyár Budapest, IX, Soroksári-út 138

**AUTOTIPIA
FOTOTIPIA**

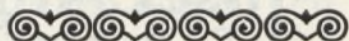
Készít horgany- és rézmaratású kliséket a legszebb kivitelben. Házonkívüli felvételeket, úgymint építmények, gépek, tájképek, festmények és iparművészeti tárgyakról a legutányosabb árak mellett.

TELEFON 679

**FOTOLITO-
GRAFIA**

TELEFON 679

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSSEL

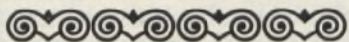

Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta szines
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, VI,
NAGYMEZŐ-U.43

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96-19

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapir,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokból. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

Bauer-féle öntőde Frankfurtban

(M. m.) e Fiók-öntőde Barcelonában (Gracia)

*Kiváló újdonságok modern betűkből és keretfélékből, a gra-
fikus-művészek legjelesebbjeinek tervezete nyomán. Így: a
Trianon-betű és Trianon-disz, a Barlösius-féle betű és disz,
a Weiss-féle vignetták és diszítődarabok, a Belvedere, a
Venus-Grotesk, a Haiduk-antiqua, a Kleukens-antiqua (há-
rom sorozat, iniciálékkal és bőséges egyéb disszel).*

Vásárolni szándékozók számára készpénzzel küldünk mintafüzeteket.

Vezérképviselő Magyarországon részére:

Horvát Lajos grafikai szaküzlete e Budapest VI,

Dávid-utca 8. e Telefon 125-09. e Sürgőncím: Horvát Budapest Dávidutca 8.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜ-
ÖNTÖDE RÉSZVÉNYTÁRS.

H. BERTHOLD

BERLIN SW.

FIÓKOK WIEN, SZENT-
PÉTERVÁR, MOSZKVA
ÉS BAUER & CO.
STUTT GART

Nagy választék különféle körzet és betü-
ujdonságokból, rézleániákból és vignetták-
ból. Nagy választék orosz betükből. Teljes
nyomdai berendezések gépekkel és segéd-
eszközökkel. Szolid kivitel. Árajánlással
és mindennemü felvilágosítással szolgál:

PUSZTAFI ZSIGMOND
BUDAPEST, V, AKADÉMIA-UTCA 8

BERLINI KÖ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

**HANS
WUNDER**

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és
szines festékek. Legjobbminőségü
Germania-hengeranyag bármely
rendszerü gép számára (körforgó-
géphez is). Különlegesség: **Gloria**,
(festékpótanyag), a festék lehuzó-
dását meggátolja. Fénykék **Perga**,
nagyon elterjedt s szívesen veszik.
Wunder-fekete, fénylik és gyorsan
szárad, ezért igen ajánlatos ár-
jegyzékek nyomásához. Könyv-
kötőfestékek. Átnyomó-papírok:
Rekord, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET
Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

*A legtökéletesebb és
legjobb gépekkel fel-
szerelt műintézet el-
fogad minden a repro-
dukáló szakba vágó
munkák kifogástalan
kivitelét. Különösen
ajánlja rézbe mara-
tott címke-készítme-
nyeit mindennemü
ipari célokra.*

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

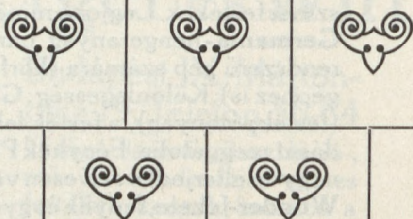
TELEFON-SZ.: 424

*Szigoru a főnök
szörnyen,
Nem is elégszik meg
könnyen,
De ha jó a klisé-kép
A segédhez szól
ekkép:
„Fiam, mához
három évre
Emelve lesz
a fizetése!“*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰONTÓDE · · GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autoty-
piák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomá-
sok és stancolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó
ujság- és akcidens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-
készülék. Kitűnő festékező- szerkezet. Önműködő ol-
dal- és mellső illesztékek és ennek következtében kitű-
nően pontos soreggyen (regiszter) és egyéb előnyök.
Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint
3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcidens-mun-
kákhoz, ujságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvo-
nalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek.
Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvano-
plasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömöntő-
dei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, Rózsa-utca 40a, II. em. 1. ajtó

STEMPEL D.

BETŰONTÓDE
R.-T., FRANKFURT A. M.

Több háromszáz személynél. Kivitel minden
országba. Ékezetek minden nyelvhez

Gyártja a Mergenthal szedőgép betűit kézi
szedésre való használatra, Rézléniagyár
Galvanoplasztika Vésznöki intézet

Kiválóan szép és praktikus újdonságok a
modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgy-
mint: könyv-, akcidens-, körlevél- és írott
betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek,
díszítések, polylpok, vignellák stb. stb.

Költségajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyar-
országi vezérképviselőt:

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
VII., Dob-utca 53 BUDAPEST VII., Dob-utca 53

MŰVÉSZI KIVITELŰ
RAJZOK ÉS
KLISEK

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
40-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

H. BERTHOLD

AG · BERLIN SW

SCHRIFTEN
EINFASSUNGEN
MESSING-ERZEUGNISSE
VIGNETTEN

REISE-AVIS

Hiermit gestatten wir uns, Ihnen
die ergebene Anzeige zu machen,
daß sich unser Vertreter Herr

Sigm. Pusztafi

demnächst beehren wird, Ihnen
bestens bewährtes Material für
zeitgemäße und lohnende Druck-
Ausstattung zu unterbreiten. Wir
bitten um Erteilung Ihrer werten
Aufträge, deren sorgfältiger und
prompter Ausführung Sie sich
jederzeit versichert halten dürfen

H. Berthold AG.

Berlin SW, Belle-Alliance-Str. 88

SOMMER- UND FERIENHÄUSER

125
ENTWÜRFE
HERVORGEGANGEN
AUS EINEM WETTBEWERB

DES VERLAGES

RICHARD NAUMANN & CO.
BERLIN C. 54

Johannes Reiffensteiner Weingroßhandlung, Rudesheim

Hiermit gestatten wir uns, Ihnen umstehend
einen Auszug ganz besonders empfehlens-
werter Marken unsres reichhaltigen Lagers
zu übersenden, und bitten Sie, sich durch
einen Probeauftrag von der Preiswürdigkeit
und Güte dieses Gewächses zu überzeugen

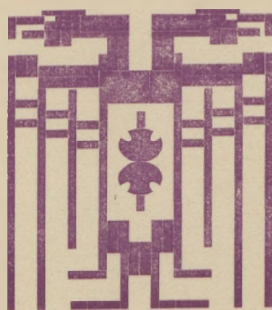
Fernsprecher 45

<h1>NITSMANN · JÓZSEF</h1> <p>GYŐR, BAROSS-UT 5 ÉS DEÁK F. UTCA 12 PAPIR-, RAJZ- ÉS IRÓSZERKERESKEDÉS</p>		
ÜZLETI KÖNYVEK GAZDASÁGI KÖNY- VEK NAGY GYÁRA		KÖNYVNYOMDA KÖNYVKÖTÉSZEZET VONALZÓ-INTÉZET
TELEFON: PAPIRKERESKEDÉS 117 NYOMDA 118		

NITSMANN JÓZSEF · GYŐR

BAROSS-UT 5 ÉS DEÁK FERENC-UTCA 12 SZÁM

NYOMDAMŰINTÉZET
 KÖNYVKÖTÉSZEZET
 VONALZÓ INTÉZET

PAPIRKERESKEDÉS
 IRODAI KELLÉKEK
 ÜZLETI KÖNYVGYÁR

ALAPITTATOTT : 1849-BEN

ALAPITTATOTT : 1849-BEN

TELEFON-SZÁM : PAPIRKERESKEDÉS 117. NYOMDAMŰINTÉZET 118.

PAPIR-, RAJZ- ÉS IRÓSZERKERESKEDÉS NAGYBAN ÉS KICSINYBEN
 KOZSÉGI ÉS ÜGYVÉDI KÉSZ NYOMTATVÁNVOK KIADÓ-ÜZLETE

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTŐDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Admiral! Utolsó ujdonság!

*A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!*

*Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48*

A TYPOGRAPH-SZEDŐGÉP

birtokosainak, mint valamennyi körültekintő nyomdatulajdonosnak az az óhajtása, hogy nyomdájuk betüválasztéka a legtökéletesebb legyen. Eme kívánság kielégítésére szolgál a Typograph-szedőgép

518-FÉLE BETÜKÉSZLETE

mely ezen régen kipróbált szedőgép birtokosainak rendelkezésére készen áll. Ezen betükészlet 133-féle fraktur és 385-féle antiqua (beleértve 59-féle orosz, görög és arab betüt) betüből áll. Ezen választék folytonosan újabb vágásuakkal lesz kiegészítve és ez a magyarázata annak, hogy a Typograph-szedőgép minden világrészben fokozatosan terjed, mert a lehetőségig gazdag betüválaszték

A NYOMDÁSZ BÜSZKESÉGE

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, VI, Podmaniczky-utca 18. sz.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII, Akácfa-utca 50. szám

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest, IV. ker., Ferenc József-rakpart 27. szám. Telefon 37-58.

Alapítva 1818. évben. 11 gyár és 50 lerakat az egész világon. Az 1899. és 1900. évi párisi világkiállításon versenyen kívüli jurytag. Grand Prix: St. Louis 1904, Lüttich 1905, Milano 1906 és Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany- és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok öntése. Kencék. Preparált papírok könyomdák részére.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS
GALVANOPLASZTIKA

ELSŐ

RÉZLÉLIA-GYÁRTÁS
MECH. GÉPMŰHELY

MAGYAR BETÜÖNTŐDE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 32. TELEFON 23-70

Folyton dus raktárt tart magyar és minden idegen ékezetű könyv- és címbetükből, valamint körzetek, rézléniák és különféle anyagokból. Egész nyomdai berendezések gyorsajtókkal együtt, jutányos feltételek mellett, gyorsan foganatosítatnak.